BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

O BANKOVNOM SUSTAVU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 30. 9. 2017.

Sarajevo, studeni 2017.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. 9. 2017.) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

SADRŽAJ

I UVOD....3

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH....4

1. STRUKTURA BANKOVNOG SUSTAVA....4

1.1. Status, broj i poslovna mreža....4
1.2. Struktura vlasništva....5
1.3. Kadrovska struktura....7

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA.... 8

2.1. Bilanca stanja.... 9
2.1.1. Obveze....14
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost....18
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive....22
2.2. Profitabilnost....32
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.... 36
2.4. Likvidnost.... 40
2.5. Devizni rizik....46

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE....48

IV PRILOZI....51

I. UVOD

U prva tri kvartala 2017. godine poslovanje bankarskog sektora karatkerizira rast bilančne sume, depozita i kredita, nastavak pozitivnih trendova koji se ogledaju u rastu štednje stanovništva, kapitala, dobiti i pada udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima. Na razini sustava zabilježen je pozitivan financijski rezultat, te se na temelju svega može zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 30. 9. 2017. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka, kao i na kraju 2016. godine. Broj zaposlenih u bankama FBiH iznosio je 6.694, što je povećanje od 1,2% ili 79 zaposlenika u odnosu na kraj 2016. godine.

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2017. godine iznosila je 19,6 milijardi KM i veća je za 6,5 % ili 1,2 milijarde KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rast bilančne sume na strani izvora (pasive) rezultat je, prvenstveno, rasta depozita, kao i ukupnog kapitala i obveza po uzetim kreditima, dok je struktura aktive imala manje promjene vezane za ključne imovinske stavke: smanjenje udjela kredita sa 66,8% na 66,2% i povećanje udjela novčanih sredstava sa 28,3% na 29,4%.

Krediti, kao najveća stavka aktive banaka, u prva tri kvartala 2017. godine zabilježili su rast od 5,6% ili 683 milijuna KM i sa 30. 9. 2017. iznose 13 milijardi KM. U prva tri kvartala 2017. godine nastavljeni su pozitivni trendovi iz 2016. godine, koji se ogledaju u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno većeg rasta kredita odobrenih privatnim poduzećima nego stanovništvu. Krediti dani privatnim poduzećima ostvarili su stopu rasta od 6,6% ili 380 milijuna KM, tako da su sa 30. 9. 2017. krediti dani ovom sektoru dostigli iznos od 6,1 milijardu KM i udjele od 47,4%. Krediti dani stanovništvu u istom razdoblju zabilježili su stopu rasta od 5,2% ili 313 milijuna KM, dok je njihov udjel blago smanjen sa 48,7% na 48,5% i sa 30. 9. 2017. iznose 6,3 milijarde KM.

Pokazatelji kvalitete kredita su i u prva tri kvartala 2017. godine, kao i u prethodne dvije godine, poboljšani, što se posebno odrazilo na sektor pravnih osoba. Rast kreditnog portfelja, znatno niži priljev novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekat na koeficijent udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 11,7%, koliko je iznosio na kraju 2016. godine, smanjen na 10,5% sa 30. 9. 2017.. Udjel nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim osobama u odnosu na ukupne kredite pravnim osobama iznosi 13,3%, a udjel nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 7,6%.

Novčana sredstva iznose 5,7 milijardi KM ili 29,4% bilančne sume banaka u FBiH i veća su za 10,4% ili 544 milijuna KM nego na kraju 2016. godine

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u prva tri kvartala 2017. godine zabilježila neznatan pad od 0,7% ili osam milijuna KM i sa 30. 9. 2017. iznose 1,2 milijarde KM, s udjelom od 6,2% u aktivi bankarskog sektora u FBIH.

U strukturi izvora financiranja banaka s udjelom od 76,9 % ili u iznosu od 15,1 milijardu KM, depoziti su najznačajniji izvor financiranja. U prva tri kvartala 2017. godine zabilježen je rast depozita od 6,3 % ili 886 milijuna KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i sa 30. 9. 2017. dostigli su iznos od 8,1 milijardu KM, što je za 2% ili 161 milijun KM više nego na kraju 2016. godine.

Kreditne obaeze banaka sa 30. 0. 2017. iznose 982 milijuna KM ili 5% od ukupnih izvora financiranja i veće su za 15,8 % ili 134 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine. U prethodnih osam godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza, udjel ovih izvora u financiranju banaka je značajno smanjen.

U prva tri kvartala 2017. godine ukupni kapital povećan je za 6,8% ili 184 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi dobiti tekućeg razdoblja i sa 30. 9. 2017. iznosi 2,9 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM).

Regulatorni kapital na dan 30. 9. 2017. iznosi 2,5 milijardi KM i povećan je za 5,7% ili 134 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, bez značajnijih promjena u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30. 9. 2017. iznosi 15,4%, što je za 0,3% postotna boda manje nego na kraju 2016. godine, ali je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 30. 9. 2017. iznosi 9,7% (propisani minimum 6%).

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH za devet mjeseci 2017. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat-dobit u iznosu od 232 milijuna KM. Pozitivan financijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 235 milijuna KM, dok je jedna banka iskazala gubitak u iznosu od tri milijuna KM.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SUSTAVA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 9. 2017. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2016. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U prva tri kvartala 2017. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka, što je posljedica financijske krize i smanjenog opsega poslovnih aktivnosti banaka, kao i već završenog pozicioniranja na tržištu.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacijskih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 30 (28 na teritoriju Federacije BiH, a dvije u Republici Srpskoj): osnovano je šest novih organizacijskih dijelova, osam organizacijskih dijelova je ukinuto, a kod 16 su bile promjene. Također, bila je i jedna promjena kod jednog organizacijskog dijela banke iz Republike Srpske u Federaciji BiH.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 9. 2017. imale ukupno 548 organizacijskih dijelova, što je za 0,5% manje nego sa 31. 12. 2016.

Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (22) je isti kao i 31. 12. 2016.

Sa 30. 9. 2017. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 52 organizacijska dijela u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 22 organizacijska dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30. 9. 2017. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je svih 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama[1] sa 30. 9. 2017., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 14 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu[2] 1 banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 9. 2017. su zabilježene neznatne promjene u odnosu na kraj 2016. godine: najveći udjel stranog kapitala od 48,3% i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 15,8%, te Turske od 13,4%. Ostale zemlje imale su pojedinačno udjel manji od 7%.

Grafikon 1: Struktura stranog kapitala po zemljama

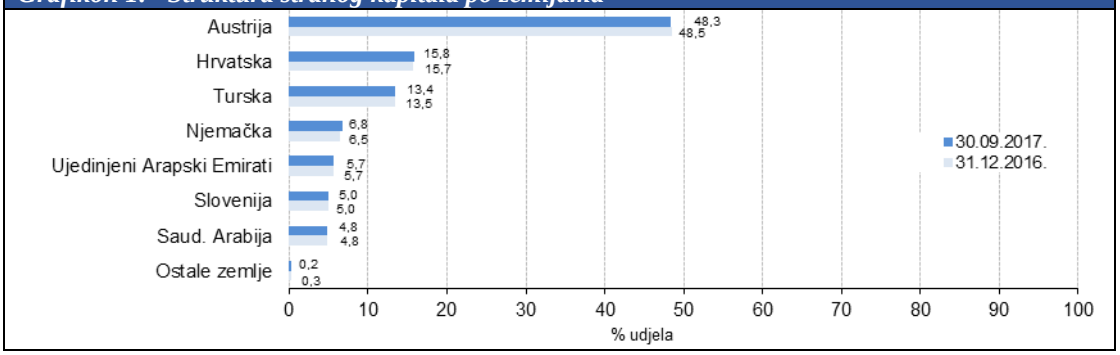

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju promjene su također bile neznatne: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 41,0%, slijede talijanske banke s udjelom od 15,5%, udjel kapitala iz Turske iznosi 13,4%, te Rusije 7,3%. Ostale zemlje su imale pojedinačan udjel manji od 7%.

Grafikon 2: Struktura stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe[3]

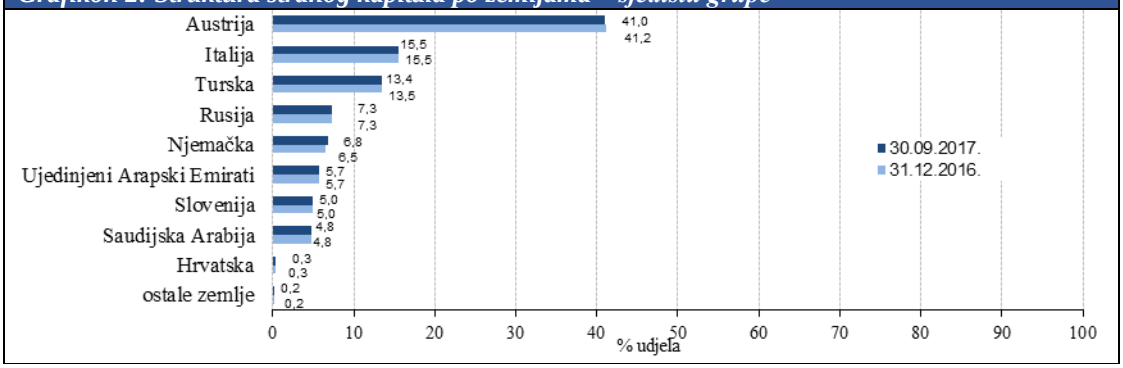

[1] Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.
[2] Državno vlasništvo se odnosi na državni kapital FBiH.
[3] Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz FBiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz FBiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta financijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu[4]								
BANKE	**31.12.2015.**		**31.12.2016.**		**30.9.2017.**		**INDEKS**	
1	2		3		4		5 (3/2)	6 (4/3)
Državne banke	52.319	2%	52.499	2%	59.495	2%	100	113
Privatne banke	2.517.669	98%	2.655.621	98%	2.832.510	98%	105	107
U K U P N O	**2.569.988**	**100%**	**2.708.120**	**100%**	**2.892.005**	**100%**	**105**	**107**

U tri kvartala 2017. godine ukupan kapital ostvario je rast od 7% ili 184 milijuna KM, kao rezultat pozitivnog utjecaja tekućeg financijskog rezultata-dobiti od 232 milijuna KM, dokapitalizacije dvije banke ukupno u iznosu od 10 milijuna KM i efekata revalorizacije vrijednosnih papira u iznosu od tri milijuna KM, i negativnog, odnosno smanjenja po osnovi prijenosa na obveze za dividendu (dvije banke) u iznosu od 61 milijun KM. Ukupan kapital sa 30. 9. 2017. iznosio je 2,9 milijardi KM.

Promatrano kroz udjele državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala								
DIONIČKI KAPITAL	**31.12.2015.**		**31.12.2016.**		**30.9.2017.**		**INDEKS**	
	Iznos	**Udjel %**	**Iznos**	**Udjel %**	**Iznos**	**Udjel %**	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	31.647	2,7	31.647	2,6	31.619	2,6	100	100
Privatni kapital (rezidenti)	156.574	13,4	137.557	11,3	142.109	11,6	88	103
Strani kapital (nerezidenti)	979.271	83,9	1.046.673	86,1	1.052.061	85,8	107	101
U K U P N O	**1.167.492**	**100,0**	**1.215.877**	**100,0**	**1.225.789**	**100,0**	**104**	**101**

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

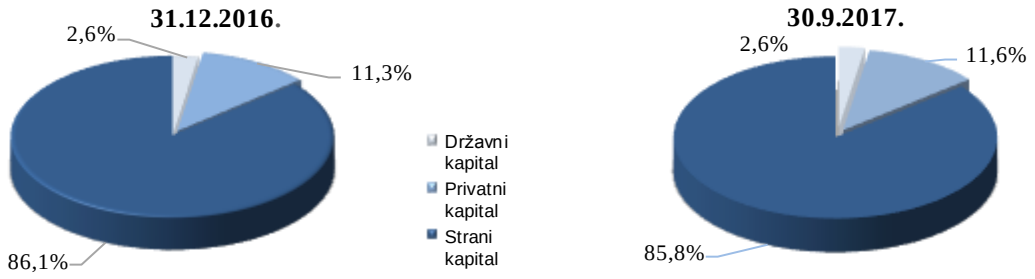

Dionički kapital banaka u FBiH sa 30. 9. 2017. godine je veći za 10 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2016. i iznosi 1,2 milijarde KM.

Udjel državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 9. 2017. iznosi 2,6% i isti je kao i sa 31. 12. 2016.

Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 11,6% je veći za 0,3 postotna boda ili 4,6 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2016. Razlog navedenom je povećanje dioničkog kapitala zbog emisije novih dionica u iznosu od šest milijuna KM kod jedne banke i smanjenje zbog trgovanja s nerezidentima u iznosu od 1,4 milijuna KM.

Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 85,8% je manji za 0,3 postotna boda, odnosno veći za 5,4 milijuna KM u apsolutnim pokazateljima u odnosu na 31. 12. 2016., zbog emisije novih dionica u iznosu od četiri milijuna KM kod jedne banke i trgovanja s rezidentima u iznosu od 1,4 milijuna KM.

[4] Svi podaci u Informaciji, koji se odnose na 31.12.2016., su iz revidiranih financijskih izvještaja banaka.

Tržišni udjel banaka prema kriteriju vlasništva već dulje razdoblje je skoro nepromijenjen, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 30. 9. 2017. udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosio je visokih 90,1%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,4%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 3,5%.

- u % -

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.9.2017.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,0	2,8	1	1,9	2,8	1	2,1	3,5
Banke s većinskim privatnim kapitalom rezidenata	6	7,0	6,8	4	6,6	6,4	4	6,5	6,4
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,0	90,4	10	91,5	90,8	10	91,4	90,1
U K U P N O	17	100,0	100,0	15	100,0	100,0	15	100,0	100,0

Grafikon 4: Tržišni udjeli prema vlasništvu

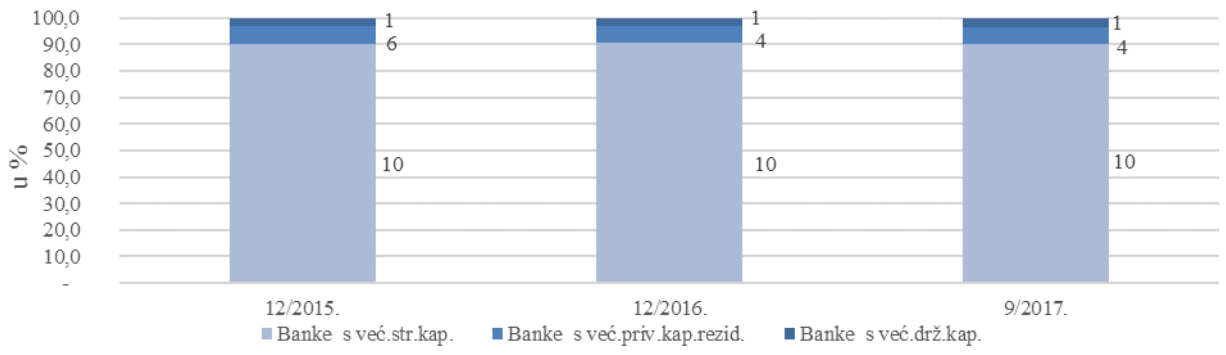

1.3. Kadrovi

U bankama u FBiH na dan 30. 9. 2017. broj zaposlenih iznosio je 6.694, s istim udjelom od 3% u bankama s većinskim državnim kapitalom i 97% u bankama s većinskim privatnim kapitalom.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH

B A N K E	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
Državne banke	181	2,7%	192	2,9%	192	2,9%	106	100
Privatne banke	6.502	97,3%	6.423	97,1%	6.502	97,1%	99	101
U K U P N O	**6.683**	**100%**	**6.615**	**100%**	**6.694**	**100%**	**99**	**101**
Broj banaka	17		15		15			

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih u bankama FBiH

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.757	56,2%	3.821	57,8%	3.961	59,2%	99	104
Viša stručna sprema	551	8,3%	555	8,4%	533	7,9%	94	96
Srednja stručna sprema	2.360	35,3%	2.226	33,6%	2.188	32,7%	92	98
Ostali	15	0,2%	13	0,2%	12	0,2%	55	92
U KU P N O	**6.683**	**100,0%**	**6.615**	**100,0%**	**6.694**	**100,0%**	**96**	**101**

U prva tri kvartala 2017. godine broj zaposlenih je povećan za 1,2% ili 79 u odnosu na kraj 2016. godine.

Manje promjene u kvalifikacijskoj strukturi (daljnji rast udjela zaposlenih s visokom spremom na 59,2%) su najviše rezultat povećanja broja zaposlenih s visokom stručnom spremom za 4% ili 140, te smanjenja broja zaposlenih s višom i srednjom stručnom spremom za 2% ili 60.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablicaa 6: Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.9.2017.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	181	476.866	2.635	192	520.387	2.710	192	677.421	3.528
Privatne	6.502	16.684.859	2.566	6.423	17.861.647	2.781	6.502	18.903.142	2.907
UKUPNO	**6.683**	**17.161.725**	**2.568**	**6.615**	**18.382.034**	**2.779**	**6.694**	**19.580.563**	**2.925**

Na kraju trećeg kvartala 2017. godine na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,9 milijuna KM aktive.

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama

Aktiva (000 KM)	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
do 1.000	0	0	0
1.000 do 2.000	7	5	2
2.000 do 3.000	8	7	9
Preko 3.000	2	3	4
UKUPNO	17	15	15

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,2 milijuna KM do 4,0 milijuna KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od tri milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim prilozima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi „pune“ bilance stanja raščlanjenu na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom[5].

[5] Državne banke u “punoj bilanci” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.9.2017. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 703 milijuna KM.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2017. godine iznosila je 19,6 milijardi KM, što je više za 6,5% ili 1,2 milijarde KM nego na kraju 2016. godine. Nakon prvog kvartala 2017. godine, kada je zabilježena uglavnom stagnacija ili neznatan rast ključnih bilančnih kategorija, u drugom i trećem kvartalu su nastavljena pozitivna kretanja iz prethodne godine, odnosno blagi do umjereni rast depozita, kredita i ukupnog kapitala. Istodobno treba istaknuti kako je na određene pokazatelje pozitivan utjecaj imala statusna promjena pripajanja jednog leasing društva matičnoj banci u trećem kvartalu, prije svega na rast bilančne sume (0,8 postotnih bodova), kredita (jedan postotni bod) i kreditnih obveza (14,4 postotna boda).

- 000 KM-

Tablica 8: Bilanca stanja

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.857.483	28,3	5.204.564	28,3	5.748.122	29,4	107	110
Vrijednosni papiri[6]	1.050.206	6,1	1.226.163	6,7	1.218.112	6,2	117	99
Plasmani drugim bankama	78.420	0,5	96.569	0,5	63.168	0,3	123	65
Krediti	11.610.744	67,7	12.270.228	66,8	12.953.650	66,2	106	106
Ispravka vrijed.	1.181.736	6,9	1.193.721	6,5	1.189.022	6,1	101	100
Krediti- neto (krediti minus isp.vrijed.)	10.429.008	60,8	11.076.507	60,3	11.764.628	60,1	106	106
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	516.894	3,0	530.977	2,9	524.340	2,7	103	99
Ostala aktiva	229.714	1,3	247.254	1,3	262.193	1,3	108	106
UKUPNA AKTIVA	**17.161.725**	**100,0**	**18.382.034**	**100,0**	**19.580.563**	**100,0**	**107**	**107**
P A S I V A:								
OBVEZE								
Depoziti	13.098.983	76,3	14.176.274	77,1	15.062.458	76,9	108	106
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0	0	0,0	0	
Obveze po uzetim kreditima	904.050	5,3	848.001	4,6	982.282	5,0	94	116
Ostale obveze	588.704	3,4	649.639	3,5	643.818	3,3	110	99
KAPITAL								
Kapital	2.569.988	15,0	2.708.120	14,8	2.892.005	14,8	105	107
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	**17.161.725**	**100,0**	**18.382.034**	**100,0**	**19.580.563**	**100,0**	**107**	**107**

- 000 KM-

Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.9.2017.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)			
1	2	3		4	5		6	7		8 (5/3)	9(7/5)
Državne	1	476.866	2,8%	1	520.387	2,8%	1	677.421	3,5%	109	130
Privatne	16	16.684.859	97,2%	14	17.861.647	97,2%	14	18.903.142	96,5%	107	106
UKUPNO	**17**	**17.161.725**	**100%**	**15**	**18.382.034**	**100%**	**15**	**19.580.563**	**100%**	**107**	**107**

U promatranom razdoblju 2017. godine kod svih banaka zabilježen je rast bilančne sume: kod šest banaka ostvaren je nizak rast u rasponu od 1% do 4%, većina (osam) banaka imala je stopu rasta između 5% i 13%, a kod jedne banke rast je iznosio visokih 30,2%.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa[7].

[6] Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospijeća.

[7] Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^{n} (S)_j^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

Grafikon 5: Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima

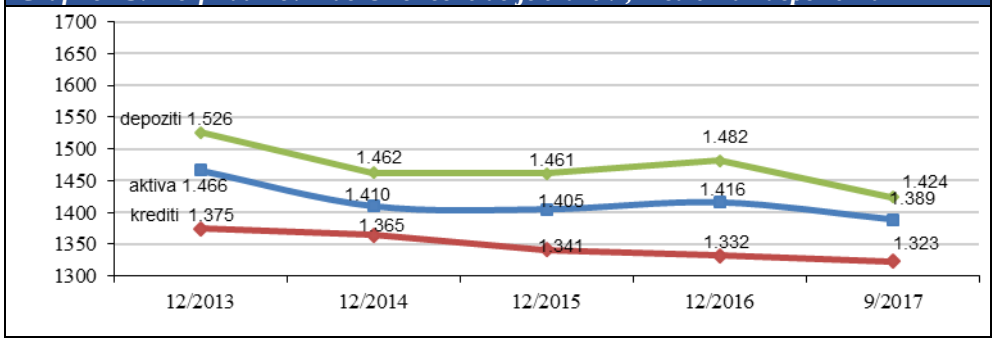

U prva tri kvartala 2017. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen, tako da je sa 30. 9. 2017. za aktivu iznosio 1.389 (-27), kredite 1.323 (-9) i depozite 1.424 (-58) jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju[8].

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa[9] (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je u 2017. godini, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, smanjen, te je sa 30. 9. 2017. iznosio za tržišni udjel 69,2%, kredite 68,6% i depozite 70,3%. Već dulje razdoblje vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita. Međutim, treba istaknuti da se na dvije najveće banke odnosi između 44% i 47% udjela u navedenim segmentima (aktiva 46,5%, krediti 43,7% i depoziti 47,5%).

Grafikon 6: Koncentracijske stope za pet najvećih banaka-CR5: aktiva, krediti i depoziti

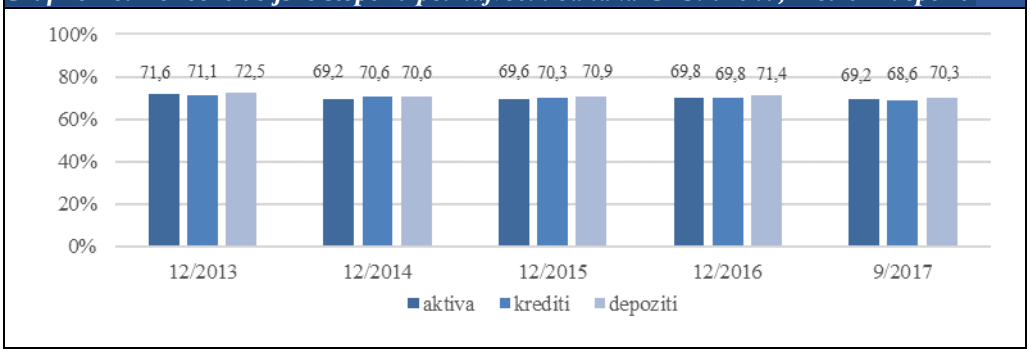

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive[10]. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2016. godine su rezultat manjih promjena aktive kod većine banaka.

U sustavu dominiraju dvije najveće banke (I. grupa s aktivom preko dvije milijarde KM, s napomenom da jedna ima aktivu četiri milijarde, a najveća banka u sustavu 5,1 milijardu KM), s udjelom od 46,5%, slijedi udjel II. grupe (četiri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 28,0%, koje je povećano za 5,5 postotnih bodova zbog prelaska jedne banke iz III. grupe. Zbog navedenog, smanjen je udjel III. grupe (četiri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) sa 21,9% na 17,0%. Udjel IV. grupe (četiri banke s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) od 8,0% je neznatno promijenjen (+0,1 postotni bod). Jedna banka u posljednjoj V. grupi (s aktivom manjom od 100 milijuna KM) ima udjel od neznatnih 0,5%.

[8] Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.
[9] Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.
[10] Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja.

- 000 KM-

Tablica 10: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja

IZNOS AKTIVE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.9.2017.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I. Preko 2.000	8.120.953	47,3	2	8.681.651	47,2	2	9.099.398	46,5	2
II. 1000 do 2000	3.821.569	22,3	3	4.142.732	22,5	3	5.482.199	28,0	4
III. 500 do 1000	3.171.936	18,5	4	4.015.627	21,9	5	3.328.606	17,0	4
IV. 100 do 500	1.963.450	11,4	7	1.449.350	7,9	4	1.575.609	8,0	4
V. Ispod 100	83.817	0,5	1	92.674	0,5	1	94.751	0,5	1
UKUPNO	**17.161.725**	**100,0**	**17**	**18.382.034**	**100,0**	**15**	**19.580.563**	**100,0**	**15**

Grafikon 7: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja

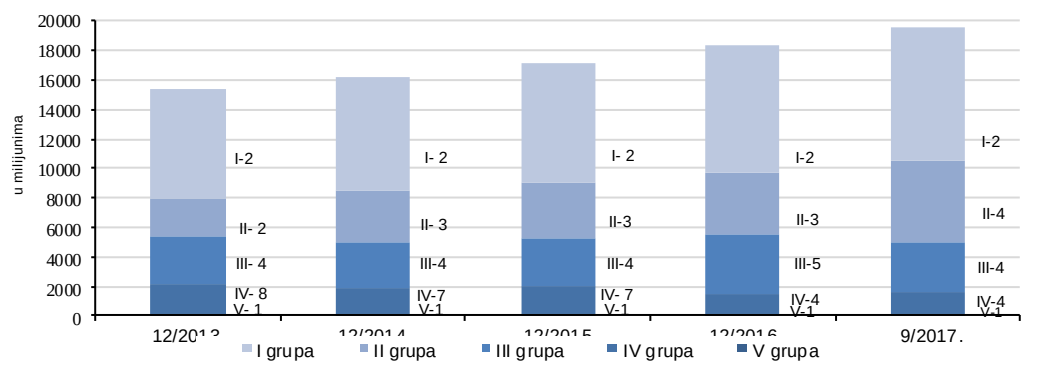

U prva tri kvartala 2017. godine bilančna suma povećana je za 6,5% ili 1,2 milijarde KM i sa 30. 9. 2017. iznosila je 19,6 milijardi KM. Depoziti su ostvarili rast od 6,3% ili 886 milijuna KM, odnosno iznosili su 15,1 milijardu KM, dok je ukupni kapital, nakon rasta od 6,8% ili 184 milijuna KM, iznosio 2,9 milijardi KM. Kreditne obveze, poslije dužeg razdoblja kontinuiranog pada, ostvarile su rast od 15,8% ili 134 milijuna KM, što je najvećim dijelom utjecaj već navedene statusne promjene pripajanja leasing društva matičnoj banci (efekt na stopu rasta je 14,4 postotna boda). Kreditne obveze sa 30. 9. 2017. iznosile su 982 milijuna KM.

Novčana sredstava, nakon umjerenog rasta od 10,4% ili 544 milijuna KM, iznosila su 5,7 milijardi KM.

U prethodnim godinama neke banke su, zbog niskog rasta kreditnih plasmana, višak likvidnosti kratkoročno plasirale u banke u BIH i inozemstvu, u cilju ostvarenja dodatnog kamatnog prihoda. U promatranom razdoblju 2017. godine plasmani drugim bankama smanjeni su za 34,6% ili 33 milijuna KM i sa 30. 9. 2017. iznosili su 63 milijuna KM.

Pozitivan trend rasta nastavljen je i u segmentu kreditiranja, ostvarena je stopa rasta od 5,6% ili 683 milijuna KM i sa 30. 9. 2017. krediti su iznosili 13 milijardi KM (od toga se na financijski leasing odnosi 121 milijun KM).

Rast ulaganja u vrijednosne papire iz prve polovice 2017. godine (9% ili 108 milijuna KM), zaustavljen je u trećem kvartalu 2017. godine, kada je zabilježeno nešto veće smanjenje ulaganja, primarno uslijed dospijeća trezorskih zapisa Federacije BiH, što je kumulativno za tri kvartala rezultiralo padom od neznatnih 0,7% ili osam milijuna KM. Portfelj vrijednosnih papira na kraju promatranog razdoblja iznosio je 1,2 milijarde KM, što je udjel u aktivi od 6,2%.

Tablica 11: Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta								
ULAGANJA U VP	**31.12.2015.**		**31.12.2016.**		**30.9.2017.**		**INDEKS**	
	Iznos	**Udjel %**	**Iznos**	**Udjel %**	**Iznos**	**Udjel %**	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vlasnički vrijednosni papiri	2.388	0,2	1.637	0,1	1.885	0,1	69	115
Dužnički vrijednosni papiri:	1.047.818	99,8	1.224.526	99,9	1.216.226	99,9	117	99
- VP svih nivoa vlasti u BiH	662.544	63,1	824.300	67,2	757.739	62,2	124	92
- Državni VP (druge zemlje)	247.302	23,6	278.386	22,7	354.294	29,1	113	127
- Korporativne obveznice[11]	137.972	13,1	121.840	10,0	104.193	8,6	89	86
U K U P N O	**1.050.206**	**100,0**	**1.226.163**	**100,0**	**1.218.111**	**100,0**	**117**	**99**

Najveći dio od 81% ukupnih ulaganja u vrijednosne papire banke su klasificirale u portfelj financijskih instrumenata raspoloživ za prodaju, koji je zabilježio rast od 2% ili 18 milijuna KM, iznosio je 987 milijuna KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća smanjeni za 13% ili 20 milijuna KM, odnosno na 131 milijun KM.

Tablica 12: Ulaganja u vrijednosne papire – kategorizacija prema MRS 39								
ULAGANJA U VP	**31.12.2015.**		**31.12.2016.**		**30.9.2017.**		**INDEKS**	
	Iznos	**Udjel %**	**Iznos**	**Udjel %**	**Iznos**	**Udjel %**	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit i gubitak	109.613	10,4	106.941	8,7	100.802	8,3	98	94
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	773.216	73,7	968.647	79,0	986.725	81,0	125	102
Ulaganja koja se drže do dospijeća	167.377	15,9	150.575	12,3	130.584	10,7	90	87
U K U P N O	**1.050.206**	**100,0**	**1.226.163**	**100,0**	**1.218.111**	**100,0**	**117**	**99**

U okviru ulaganja u dužničke vrijednosne papire najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada i to vrijednosni papiri koje je emitirala Federacija BiH[12] ukupne vrijednosti 594 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 158 milijuna KM.

Tablica 13: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH								
ULAGANJA U VP	**31.12.2015.**		**31.12.2016.**		**30.9.2017.**		**INDEKS**	
	Iznos	**Udjel %**	**Iznos**	**Udjel %**	**Iznos**	**Udjel %**	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Federacija BiH:	545.723	82,4	676.832	82,1	593.651	79,0	124	88
- Trezorski zapisi	99.775	15,1	118.031	14,3	95.764	12,7	118	81
- Obveznice	445.948	67,3	558.801	67,8	497.887	66,3	125	89
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska:	116.821	17,6	147.124	17,9	157.940	21,0	126	107
- Trezorski zapisi	38.016	5,7	56.758	6,9	68.040	9,0	149	120
- Obveznice	78.805	11,9	90.366	11,0	89.900	12,0	115	99
U K U P N O	**662.544**	**100,0**	**823.956**	**100,0**	**751.591**	**100,0**	**124**	**91**

Veći dio trezorskih zapisa i obveznica entitetskih vlada, knjigovodstvene vrijednosti 700 milijuna KM klasificiran je u portfelj za trgovanje i portfelj raspoloživo za prodaju, a ostatak u iznosu od 52 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospijeća.

Ako se ukupna ulaganja u vrijednosne papire (1,22 milijarde KM) analiziraju prema izloženosti po zemljama, najveći udjel od 62,4% je prema emitentima iz BiH, zatim slijede Hrvatska s udjelom od 8,7%, Rumunjska 8,0%, Italija 3,8%, Austrija 2,9% itd.

[11] Najveći dio od gotovo 97% se odnosi na obveznice banaka iz EU.
[12] Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

Grafikon 8: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta

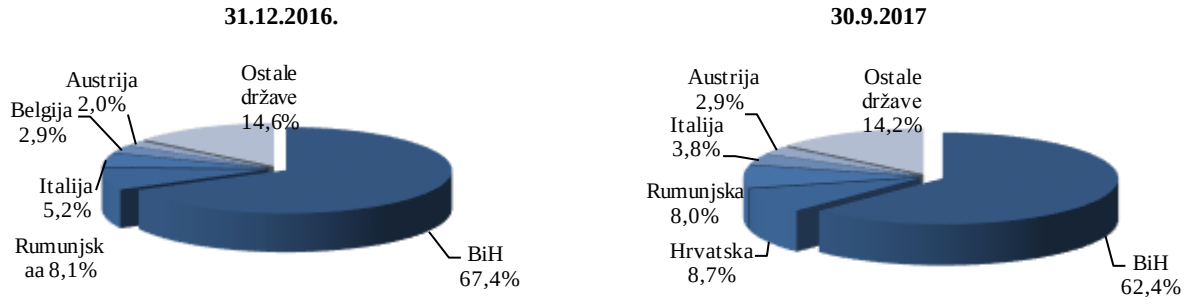

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

Grafikon 9: Struktura aktive bilance banaka

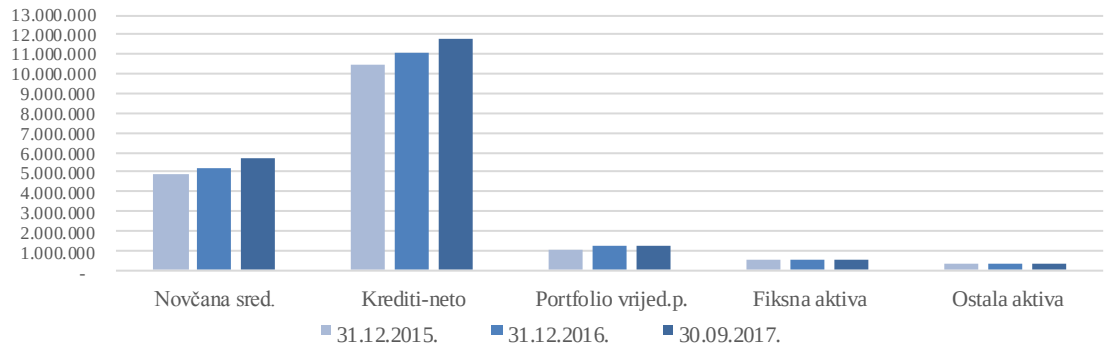

Grafikon 10: Struktura pasive bilance banaka

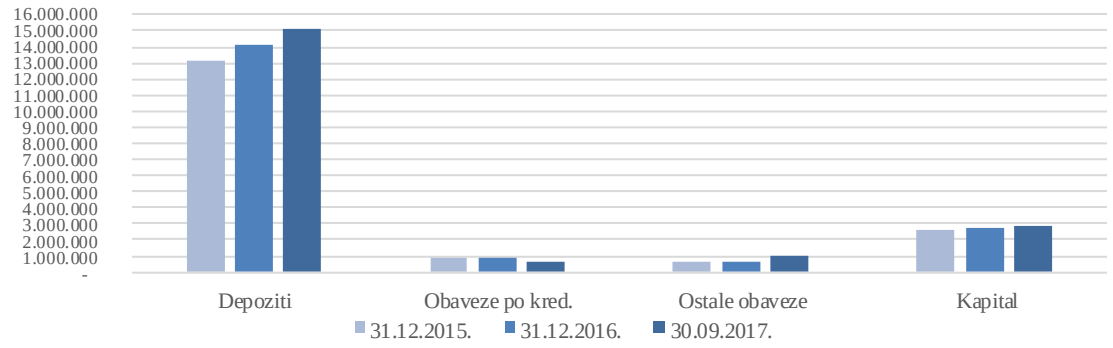

U strukturi pasive bilance banaka depoziti, s iznosom od 15,1 milijardu KM i udjelom od 76,9%, i dalje su dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza zaustavljen je u promatranom razdoblju 2017. godine, odnosno ostvaren je rast od 15,8% ili 134 milijuna KM, kao rezultat pripajanja leasing društva matičnoj banci u trećem kvartalu 2017. godine (utjecaj na stopu rasta je 14,4 postotna boda), dok je udjel povećan sa 4,6% na 5%. Nastavljen je rast kapitala i sa 30. 9. 2017. kapital je iznosio 2,9 milijardi KM, s udjelom od 14,8% (+0,1 postotni bod).

Udjel kredita, kao najveće i najznačajnije stavke aktive, smanjen je sa 66,8% na 66,2%, dok je udjel novčanih sredstava povećan na 29,4% (+1,1 postotni bod).

- u 000 KM-

Tablica 14: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2015.		31.12.2016.		30. 9.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	581.152	12,0	754.059	14,5	795.187	13,8	130	105
RR kod CB BiH	3.181.721	65,5	3.295.391	63,3	3.472.249	60,4	104	105
Računi kod depoz.inst.u BiH	2.100	0,0	9.101	0,2	22.608	0,4	433	248
Računi kod depoz.inst.u inoze.	1.092.273	22,5	1.145.886	22,0	1.457.956	25,4	105	127
Novč. sred. u procesu naplate	237	0,0	127	0,0	122	0,0	54	96
UKUPNO	**4.857.483**	**100,0**	**5.204.564**	**100,0**	**5.748.122**	**100,0**	**107**	**110**

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u tri kvartala 2017. godine povećana su za 5% ili 177 milijuna KM i sa 30. 9. 2017. iznosila su 3,5 milijardi KM ili 60,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 63,3%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu povećana su za 27% ili 312 milijuna KM i sa 30. 9. 2017. iznosila su 1,5 milijardi KM ili 25,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 22,0%). Banke su u trezoru i blagajnama sa 30. 9. 2017., nakon rasta od 5% ili 41 milijun KM, imale gotovog novca u iznosu od 795 milijuna KM, što je 13,8% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju smanjen je sa 74,5% na 70,9%, a za istu promjenu je povećan udjel sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30. 9. 2017. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 11: Struktura pasive banaka

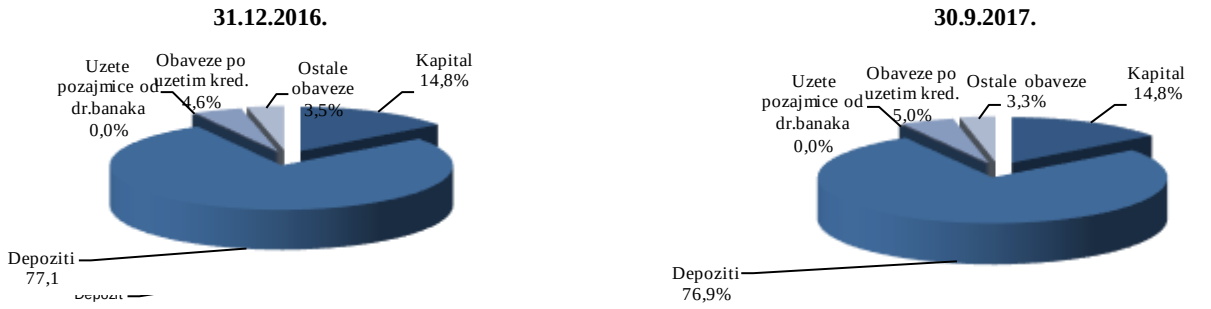

Na kraju trećeg kvartala 2017. godine udjel depozita (76,9%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, smanjen je na 77,1% (-0,2 postotna boda), dok je udjel kreditnih obveza, drugog po visini izvora, iznosio 5% (+0,4 postotna boda).

Depoziti su, nakon blagog rasta u promatranom razdoblju od 6,3% ili 886 milijuna KM, sa 30. 9. 2017. iznosili 15,1 milijardu KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, s iznosom od jedne milijardi KM i udjelom od 5%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, kao i smanjenja kreditne aktivnosti, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a u 2016. godini smanjeni su za 6,2% ili 56 milijuna KM. U 2017. godini pad je zaustavljen, odnosno zabilježen je umjeren rast od 15,8% ili 134 milijuna KM (najvećim dijelom zbog već navedenog razloga, odnosno pripajanja

leasing društva matičnoj banci, što je rezultiralo utjecajem na stopu od 14,4 postotna boda). Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 121 milijun KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 5,6%.

Banke su sa 30. 9. 2017. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 18), na koje se odnosi 88% ukupnih kreditnih obveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), UniCredit Bank Austria AG i Unicredit S.P.A., European European fund for Southeast Europe (EFSE), Procredit Holding AG i Procredit Bank AG Frankfurt i Bank for Reconstruction and Development (EBRD).

Kapital je na kraju trećeg kvartala 2017. godine iznosio 2,9 milijardi KM, s ostvarenim rastom od 6,8% ili 184 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, kao rezultat sljedećih najznačajnijih promjena: povećanja iz osnove financijskog rezultata (dobit) u promatranom razdoblju (232 milijuna KM) i dokapitalizacije dvije banke (10 milijuna KM) i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu iz dobiti ostvarene u 2016. godini (dvije banke, 61 milijun KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja samo se 6% odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tablica 15: Sektorska struktura depozita[13]

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.002.438	7,7	1.200.513	8,5	1.454.776	9,7	120	121
Javna poduzeća	927.692	7,1	1.036.461	7,3	1.208.660	8,0	112	117
Privatna poduzeća i druš.	2.008.364	15,3	2.191.328	15,5	2.435.367	16,2	109	111
Bankarske institucije	752.217	5,7	647.901	4,6	598.119	4,0	86	92
Nebankarske financ.instit.	583.387	4,5	603.757	4,2	656.664	4,4	103	109
Građani	7.465.252	57,0	8.154.484	57,5	8.306.141	55,1	109	102
Ostalo	359.633	2,7	341.830	2,4	402.731	2,6	95	118
UKUPNO	**13.098.983**	**100,0**	**14.176.274**	**100,0**	**15.062.458**	**100,0**	**108**	**106**

Grafikon 12: *Sektorska struktura depozita*

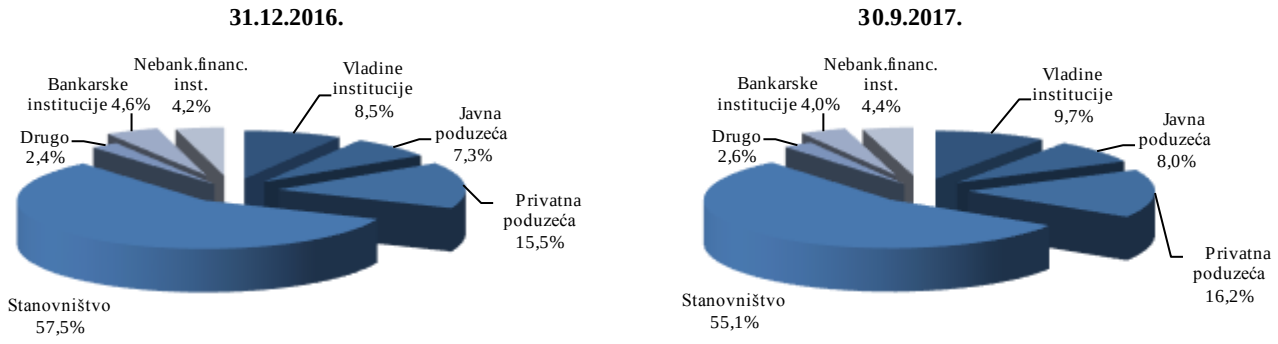

Blagi rast depozita od 6,3% ili 886 milijun KM u prva tri kvartala 2017. godine, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, s napomenom da su samo depoziti bankarskih institucija imali negativnu stopu, odnosno pad.

U sektorskoj strukturi i dalje dominira sektor stanovništva, a kontinuirani rast depozita ovog sektora nastavljen je i u 2017. godini, ali s nižom stopom rasta od samo 2% ili 152 milijuna KM i sa 30. 9. 2017. iznosili su 8,3 milijarde KM, dok je udjel smanjen sa 57,5% na 55,1%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je udjel u

[13] Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

rasponu od 14% do 78%, kod 14 od 15 banaka udjel depozita ovog sektora je najveći, a u šest banaka je veći od 50%.

Drugi sektorski izvor po visini i udjelu, ali znatno manji od sektora stanovništva, su depoziti privatnih poduzeća, s umjerenim rastom od 11% ili 244 milijuna KM, sa 30. 9. 2017. iznosili su 2,4 milijarde KM, što je udjel od 16,2%.

Najveću stopu rasta od 21% ili 254 milijuna KM imali su depoziti vladinih institucija, odnosno s iznosom od 1,5 milijardi KM imaju treći po visini udjel od 9,7% (+1,2 postotna boda).

Depoziti javnih poduzeća također su zabilježili visok rast od 17% ili 172 milijuna KM, sa 30. 9. 2017. iznosili su 1,2 milijarde KM, s povećanjem udjela sa 7,3% na 8%.

Dugogodišnji pad depozita bankarskih institucija, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, nastavljen je i u 2017. godini.

Depoziti navedenog sektora u promatranom razdoblju 2017. godine smanjeni su za 8% ili 50 milijuna KM, odnosno na 598 milijuna KM, dok je udjel smanjen sa 4,6% na 4%. Iz analitičkih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz FBiH u inozemstvu proteklih godina značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. Treba istaknuti kako se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilančnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 132 milijuna KM ili 29% oročenih depozita iz grupacije dospijeva do kraja 2017. godine, a u 2018. godini 178 milijuna KM ili 39%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, već dulje razdoblje jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaknuti da se 79% ili 470 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u FBiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u četiri velike banke (80%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi, financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 9. 2017. iznosi jednu milijardu KM ili 5,1% ukupne pasive bankarskog sektora, što je više nego na kraju 2016. godine (857 milijuna KM ili 4,7% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 3,1% (na kraju 2016. godine 3,6%), a u ukupnim kreditnim obvezama 42,9% su kreditne obveze prema grupaciji (udjel je veći za 13,5 postotnih bodova). U tri kvartala 2017. godine ova sredstva su povećana za 16,9% ili 145 milijuna KM (depoziti su smanjeni za 7,4% ili 38 milijuna KM, kreditne obveze, većim dijelom kao rezultat ranije navedene statusne promjene pripajanja leasing društva matičnoj banci, povećane su za visokih 69,3% ili 173 milijuna KM, odnosno iznosile su 422 milijuna KM, dok su subordinirani krediti, nakon rasta od 8,9% ili 10 milijuna KM, iznosili 110 milijuna KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka u prethodnim godinama znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u FBiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovi redovnih plaćanja dospjelih obveza. Posebno treba istaknuti da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospijeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su, kako je već navedeno, u funkciji poboljšanja određenih pokazatelja (bilančnih: aktive, depozita, novčanih sred. i sl.) na kvartalnoj razini, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno financiranje.

Ostali sektori, s niskim udjelom u ukupnim depozitima, također su imali blagi rast, nominalno i relativno.

Valutna struktura depozita sa 30. 9. 2017. blago je promijenjena. Depoziti u KM povećani su za 9,2% ili 739 milijuna KM, dok su u stranim valutama ostvarili rast od 2,4% ili 195 milijuna KM. Navedeno je rezultiralo povećanjem udjela depozita u domaćoj valuti na 58% (+1,6 postotnih bodova) i iznosili su 8,7 milijardi KM, a za istu relativnu promjenu smanjen je udjel depozita u stranoj valuti (s dominantnim udjelom EURO), koji su iznosili su 6,3 milijarde KM.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju trećeg kvartala 2017. godine je također neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 14,2 milijarde KM imala su udjel 94,1% (+0,9 postotnih bodova), a depoziti nerezidenata iznosili su 895 milijuna KM, što je 5,9% ukupnih depozita. Depoziti rezidenata imali su rast od 7,3% ili 958 milijuna KM, a depoziti nerezidenata ostvarili su pad od 7,4% ili 72 milijuna KM. Evidentno je da je u posljednjih nekoliko godina prisutan kontinuirani pad depozita nerezidenata, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se većim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i financijskog potencijala banaka, nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od samo 2% ili 161 milijun KM i sa 30. 9. 2017. iznosili su 8,1 milijardu KM.

Tablica 16: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z NO S (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	78.771	86.481	83.632	110	97
Privatne	7.156.178	7.810.404	7.970.344	109	102
UKUPNO	**7.234.949**	**7.896.885**	**8.053.976**	**109**	**102**

Grafikon 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima

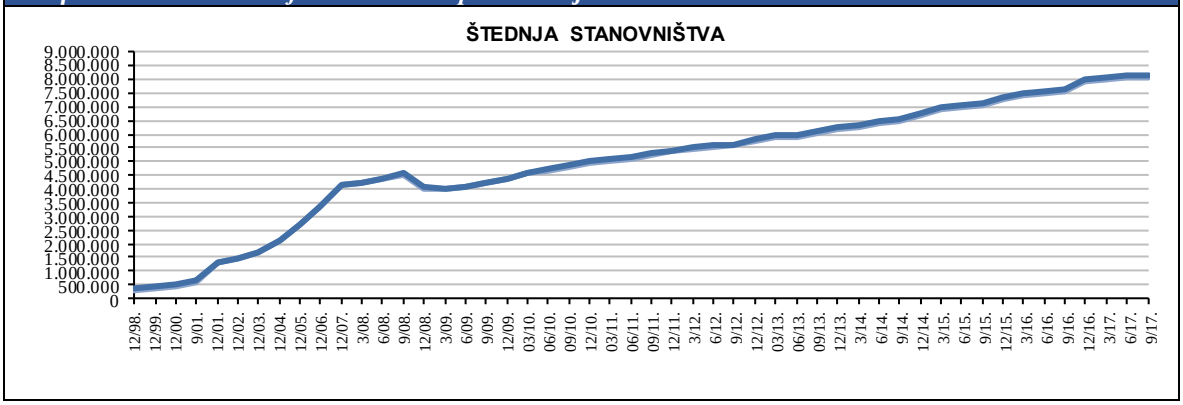

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok pet banaka ima pojedinačni udjel manji od 2%, što iznosi 6,1% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 44% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 56% u stranoj.

Tablica 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z NO S (u 000 KM)						INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
Kratkoročni štedni depoziti	3.537.982	48,9%	4.074.910	51,6%	4.270.885	53,1%	113	105
Dugoročni štedni depoziti	3.696.967	51,1%	3.821.975	48,4%	3.783.091	46,9%	104	99
UKUPNO	**7.234.949**	**100,0%**	**7.896.885**	**100,0%**	**8.053.976**	**100,0%**	**108**	**102**

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2016. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 5% ili 196 milijuna KM, dok su dugoročni smanjeni za 1% ili 39 milijuna KM, što je rezultiralo rastom udjela kratkoročnih depozita sa 51,6% na 53,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u FBIH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s

druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, nakon izbijanja financijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, počevši s primjenom od 1. 1. 2014. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav FBIH i BiH.

Sa 30. 9. 2017. svih 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital[14] banaka u FBIH na dan 30. 9. 2017. iznosio je 2,5 milijardi KM.

-u 000 KM-

Tablica 18: Regulatorni kapital

OPIS	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
1	2		3		4		5 (3/2)	6 (4/3)
1.a.Temeljni kapital prije umanjenja	2.010.634		2.167.814		2.271.924		108	105
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.164.402		1.215.668		1.225.580		104	101
1.2. Iznos emisionih ažia	132.667		138.786		137.290		105	99
1.3.Rezerve i zadržana dobit	713.565		813.360		909.054		114	112
1.b.Odbitne stavke	183.755		112.297		103.004		61	92
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	28.371		16.690		47.879		59	287
1.2. Gubitak iz tekuće godine	102.108		42.314		3.239		41	8
1.3. Trezorske dionice	102		3.034		3.034		2975	100
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	49.837		47.315		45.687		95	97
1.5. Odložena porezna sredstva	1.641		1.881		1.812		115	96
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	1.696		1.063		1.353		63	127
1. Temeljni kapital (1a-1b)	**1.826.879**	**85%**	**2.055.517**	**88%**	**2.168.920**	**88%**	113	106
2. Dopunski kapital	**330.784**	**15%**	**284.917**	**12%**	**305.407**	**12%**	86	107
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090		209		209		7	100
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	208.619		170.420		183.582		82	108
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	9.735		9.741		13.106		100	135
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	N/a		N/a		N/a		N/a	N/a
2.5. Iznos subordiniranih dugova	107.918		103.122		107.085		96	104
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.422		1.425		1.425		100	100
3. Kapital (1 + 2)	**2.157.663**	**100%**	**2.340.434**	**100%**	**2.474.327**	**100%**	108	106
4. Odbitne stavke od kapitala	**206.321**		**200.035**		**216.767**		97	108
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% tem.kap.	1.007		0		0		N/a	N/a
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	204.559		200.035		216.767		98	108
4.3. Ostale odbitne stavke	755		0		0		N/a	N/a
5. Neto kapital (3- 4)	**1.951.342**		**2.140.399**		**2.257.560**		110	105

U prva tri kvartala 2017. godine kapital je povećan za 6% ili 134 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, bez promjene u strukturi (temeljni 88% i dopunski kapital 12%). Temeljni kapital je povećan za 6% ili 113 milijuna KM, a dopunski za 7% ili 20 milijuna KM.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja ostvarene dobiti za 2016. godinu i dokapitalizacije dvije banke u iznosu od 10 milijuna KM. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (13 banaka) u iznosu od 212 milijuna KM, raspoređena je na sljedeći način: 49% ili 104 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 61 milijun KM), jedna banka je dio ostvarene dobiti od 45 milijuna KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka temeljnog kapitala, dok je jedna banka cjelokupnu dobit u iznosu od dva milijuna KM rasporedila na pokriće ranije ostvarenog gubitka.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su smanjene za 8% ili devet milijuna KM, najviše kao rezultat smanjenja nepokrivenih gubitaka u iznosu od 11 milijuna KM (kod tri banke), tekući gubitak iznosi tri milijuna KM, a ostale stavke su neznatno promijenjene.

[14] Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH", broj: 46/14).

Dopunski kapital je povećan za 7% ili 20 milijuna KM, najvećim dijelom zbog povećanja općih rezervi za kreditne gubitke (ORKG).

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 9. 2017. iznosila 217 milijuna KM, što je blago povećanje (8% ili 17 milijuna KM) u odnosu na 2016. godinu (u 2016. godini ova stavka je smanjena za 2% ili pet milijuna KM).

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

Grafikon 14: Struktura regulatornog kapitala

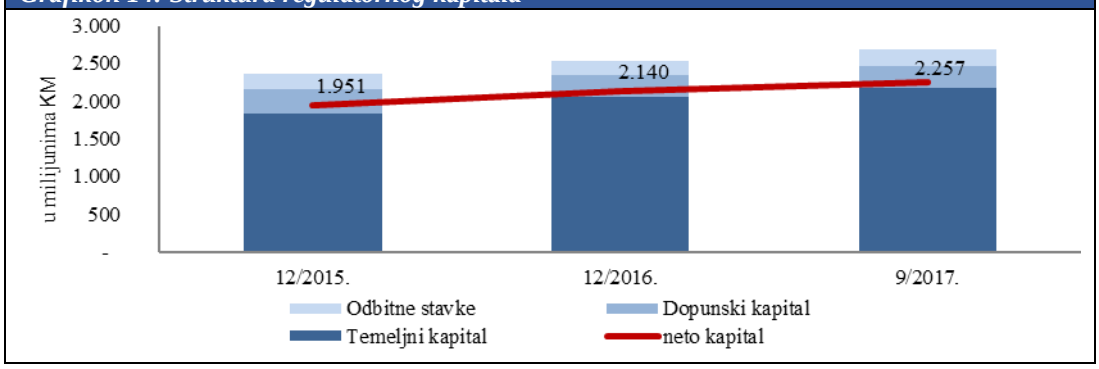

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 5% ili 117 milijuna KM i sa 30. 9. 2017. iznosio je 2,3 milijarde KM.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, zavisi, s jedne strane, od razine neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilance i izvanbilance i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	**19.799.548**	**20.994.773**	**22.426.384**	106	107
1 Aktiva bilance stanja	16.635.188	17.863.737	19.048.412	107	107
2. Izvanbilančne pozicije	3.164.360	3.131.036	3.377.972	99	108
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	5.255.223	5.695.758	5.779.906	108	101
Ponder 20%	1.279.029	1.309.962	1.574.294	102	120
Ponder 50%	52.241	75.541	67.599	145	89
Ponder 100%	10.048.695	10.782.476	11.626.613	107	108
Koef.konverzije 0,0	51.199	43.699	59.657	85	137
Koef.konverzije 0,1	456.896	396.664	463.764	87	117
Koef.konverzije 0,5	2.227.852	2.291.106	2.458.494	103	107
Koef.konverzije 1,0	428.413	399.567	396.057	93	99
RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	**11.918.650**	**12.667.026**	**13.646.955**	**106**	**108**
Prosječni ponder rizika	**60,2%**	**60,3%**	**60,9%**	**100**	**101**

Grafikon 15: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

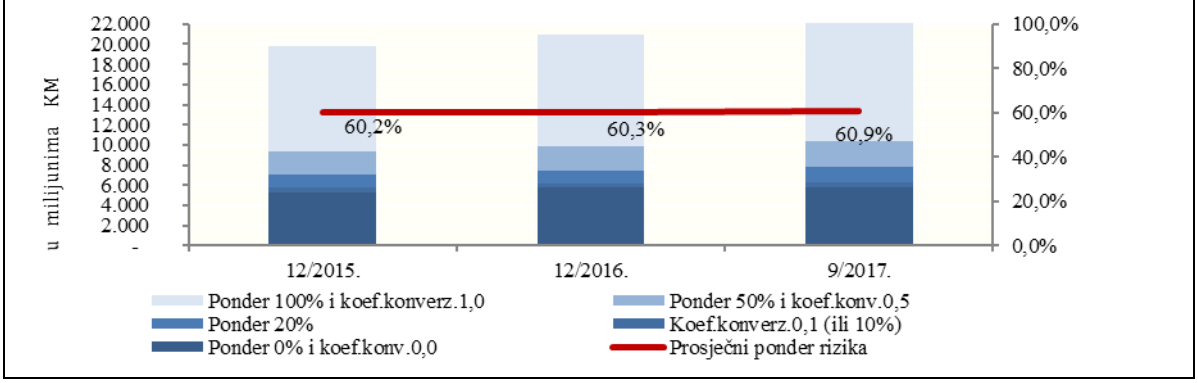

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u prva tri kvartala 2017. godine povećana je za 7%. Rizik aktive bilance i izvanbilance (nakon primjene pondera) sa 30. 9. 2017. iznosio je 13,6 milijardi KM, sa stopom rasta od 8%, na šta je najviše utjecao rast stavki koje se ponderiraju sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfelja). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je povećan sa 60,3% na 60,9%.

Isti smjer kretanja imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je neznatno povećan (4%) i sa 30. 9. 2017. iznosi jednu milijardu KM. Sve je to rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 7% ili jednu milijardu KM, odnosno na razinu od 14,7 milijardi KM.

Sa 30. 9. 2017. udjel rizika aktive bilance i izvanbilance (izloženost kreditnom riziku) iznosio je 93%, a po osnovi operativnog rizika 7%.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala[15] banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30. 9. 2017. iznosio 15,4%, što je za 0,3 postotna boda niže nego na kraju 2016. godine.

Također, pokazatelj snage i kvalitete kapitala je odnos temeljnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je sa 30. 9. 2017. na razini bankarskog sektora iznosio 14,8%. Obveza banaka je da dio temeljnog kapitala koji je iznad 9% (primjena od 31. 12. 2016.) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Propisana su i druga dva zaštitna sloja - protociklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su također dužne osigurati i održavati stopu financijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počevši od 31. 12. 2015. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 30. 9. 2017. iznosila je 9,7%, kao i na kraju 2016. godine.

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 15% što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na razini sustava. Banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, također nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, iako je u posljednje tri godine prisutan pozitivan trend smanjenja neto nekvalitetne aktive i poboljšanje koeficijenta neto nekvalitetna aktiva u odnosu na temeljni kapital, što se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2014. godini neto nekvalitetna aktiva iznosila je 431 milijun KM, a koeficijent 24,3%, u 2015. godini neto nekvalitetna aktiva je imala daljnji trend smanjenja (najviše po osnovi značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosila je 399 milijuna KM, a koeficijent 21,9%. U 2016. godini nastavljen je trend pada (također je zabilježen značajan otpis), neto nekvalitetna aktiva sa 31. 12. 2016. iznosila je 337 milijuna KM, a koeficijent 16,4%. U tri

[15] Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

kvartala 2017. godine nastavljen je trend pada, neto nekvalitetna aktiva sa 30. 9 .2017. iznosila je 282 milijuna KM, a koeficijent 13,0%, što je, i pored značajnog smanjenja, i dalje visok nivo i pokazatelj. Također, treba istaknuti da banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

Tablica 20: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.951.342	2.140.399	2.257.560	110	105
2. RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.918.650	12.667.026	13.646.955	106	108
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691	102	104
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.895.384	13.668.044	14.689.646	106	107
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	15,1%	15,7%	15,4%	104	98

Grafikon 16: Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

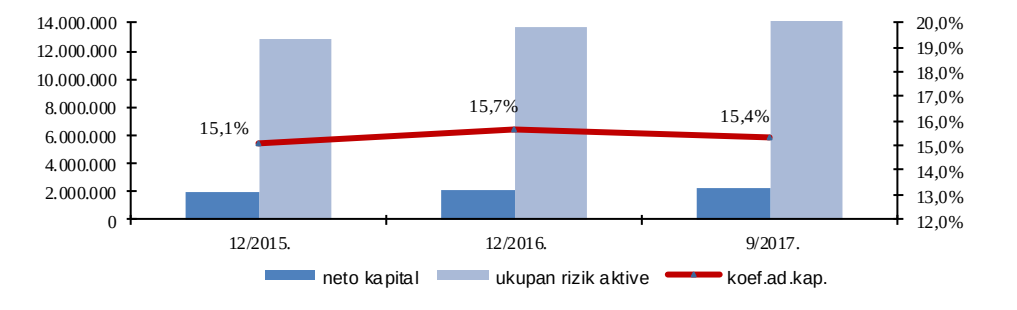

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30. 9. 2017. od 15,4% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Grafikon 17: Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

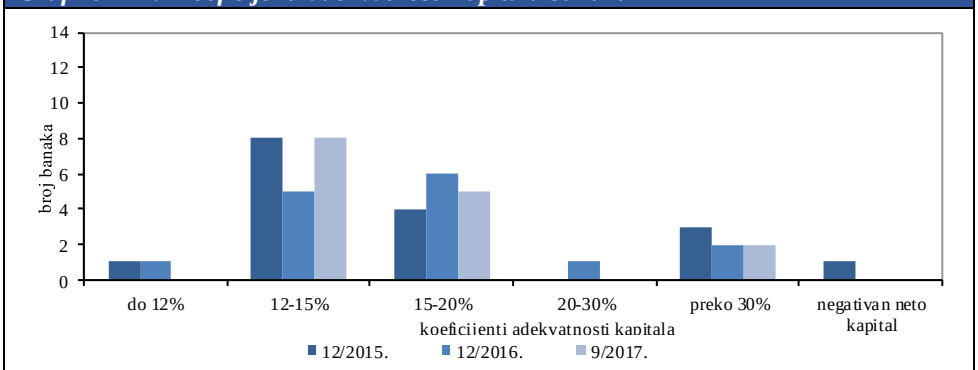

Svih 15 banaka u FBIH sa 30. 9. 2017. imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%. Prema analitičkim podacima devet banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2016. godine, dok je kod šest banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 5 banaka ima stopu između 12,7% i 13,9%,
- 8 banaka ima stopu između 14,6% i 16,7%,
- 2 banke imaju adekvatnost 37,3% i 42,2%.

FBA je, obavljajući nadzor poslovanja i financijskog stanja banaka u FBiH, sukladnbo zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je daljnje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju. Također, u fokusu su banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduvjeta za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za daljnje slabljenje kapitalne osnove. Zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu kojabi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilancec i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine početkom 2010. godine, banke su bile u obvezi da počevši od 2011. godine financijske izvještaje sastavljaju u skladu s MRS i MSFI, pri čemu se za priznavanje i mjerenje financijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Financijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu s kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tablica 21: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u

OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva[16]	14.850.813	15.678.467	16.736.872	106	107
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.507.523	1.533.712	1.542.108	102	101
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.269.548	1.294.471	1.287.160	102	99
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	408.247	405.019	422.594	99	104
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	204.558	200.035	216.767	98	108
7. Nerizične stavke	6.797.824	7.175.607	7.556.595	106	105
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	**21.648.637**	**22.854.074**	**24.293.467**	**106**	**106**

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)[17] banaka u FBiH sa 30. 9. 2017. iznosila je 24 milijarde KM i veća je za 6% ili 1,4 milijarde KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična aktiva iznosi 16,7 milijardi KM i veća je za 7% ili 1,1 milijardu KM.

Nerizične stavke iznose 7,6 milijardi KM ili 31% ukupne aktive s izvanbilancom i veće su za 5% ili 381 milijun KM u odnosu na kraj 2016. godine.
Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su povećane (1% ili osam milijuna KM) i iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke su manje

[16] Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 201 milijun KM osiguranih novčanim depozitom.
[17] Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj: 85/11 - pročišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

za 1% ili sedam milijuna KM i iznose 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve[18] iznose 423 milijuna KM i veće su za 4% ili 18 milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti u iznosu od 316 milijuna KM su na istoj razini kao i na kraju 2016. godine. Nedostajuće regulatorne rezerve[19] sa 30. 9. 2017. iznose 217 milijuna KM, s rastom od 8% ili 17 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

-u 000 KM-

Tablica 22: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

OPIS	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %		
1.	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
Krediti	10.186.613	84,1	10.850.532	84,2	11.598.818[20]	84,1	106	107
Kamate	71.680	0,6	69.237	0,5	70.241	0,5	97	101
Dospjela potraživanja	1.161.853	9,6	1.164.973	9,0	1.139.703	8,3	100	98
Potraživanja po plać. garancijama	24.648	0,2	26.537	0,2	30.110	0,2	108	113
Ostali plasmani	139.457	1,1	138.995	1,1	204.633	1,5	100	147
Ostala aktiva	526.871	4,4	638.228	5,0	742.856	5,4	121	116
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	12.111.122	100,0	12.888.502	100,0	13.786.361	100,0	106	107
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	6.289.910		6.745.740		7.041.998		107	104
3.BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	18.401.032		19.634.242		20.828.359		107	106
4.RIZIČNA IZVANBILANCA	2.739.691		2.789.965		2.950.511		102	106
5.NERIZIČNA IZVANBILANCA	507.914		429.867		514.597		85	120
6.UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	3.247.605		3.219.832		3.465.108		99	108
7.RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	14.850.813		15.678.467		16.736.872		106	107
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.797.824		7.175.607		7.556.595		106	105
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	21.648.637		22.854.074		24.293.467		106	106

Bruto bilančna aktiva[6] iznosi 20,8 milijardi KM i veća je za 6% ili 1,2 milijarde KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična bilančna aktiva iznosi 13,8 milijardi KM, što je 66% bruto bilančne aktive, s ostvarenim rastom od 7% ili 898 milijuna KM. Nerizična bilančna aktiva iznosi sedam milijardi KM i veća je za 4% ili 296 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

Izvanbilančne rizične stavke u iznosu od tri milijarde KM su veće za 6% ili 160 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, a nerizične stavke iznose 515 milijuna KM, s ostvarenim rastom od 20% ili 85 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

U 2017. godini nastavljen je pozitivan trend u ključnoj djelatnosti banaka, odnosno u segmentu kreditiranja. Za tri kvartala 2017. godine ostvaren je rast kredita od 6% ili 683 milijuna KM (u 2016. godini rast iznosio 6% ili 659 milijuna KM). Sa 30. 9. 2017. krediti su iznosili 13 milijardi KM, što je udjel od 66,2% (-0,6 postotnih bodova).

U prva tri kvartala 2017. godine plasirano je ukupno 7,9 milijardi KM novih kredita, što je za 20% ili 1,3 milijarde KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 71%, a na stanovništvo 26% (na kraju 2016. godine: gospodarstvo 72%, stanovništvo 25%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 43%, kratkoročni 57% (na kraju 2016. godine: dugoročni 45%, kratkoročni 55%).

Tri najveće banke u FBIH s iznosom kredita od sedam milijardi KM imaju udjel od 54% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

[18] Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

[19] Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

[20] Isključen iznos kredita od 150 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

-u 000 KM-

Tablica 23: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Vladine institucije	250.805	2,2	265.892	2,2	246.029	1,9	106	93
Javna poduzeća	269.507	2,3	226.891	1,8	214.030	1,6	84	94
Privatna poduzeća i društ.	5.328.591	45,9	5.756.280	46,9	6.135.963	47,4	108	107
Bankarske institucije	5.701	0,0	58	0,0	46	0,0	1	79
Nebankarske financijske instit.	41.542	0,4	40.365	0,3	60.812	0,5	97	151
Građani	5.705.684	49,1	5.972.074	48,7	6.285.044	48,5	105	105
Ostalo	8.914	0,1	8.668	0,1	11.726	0,1	97	135
UKUPNO	**11.610.744**	**100,0**	**12.270.228**	**100,0**	**12.953.650**	**100,0**	**106**	**106**

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna poduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U 2017. godini nastavljen je pozitivan trend kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja iz 2016. godine, odnosno veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva. Stopa rasta kredita privatnih poduzeća iznosila je 7% ili 380 milijuna KM (u 2016. godini ostvaren rast od 8% ili 428 milijuna KM), tako da su sa 30. 9. 2017. krediti ovog sektora dostigli iznos od 6,1 milijardu KM i udjel od 47,4% (+0,5 postotnih bodova). U istom razdoblju 2017. godine rast kredita sektoru stanovništva iznosio je 5% ili 313 milijuna KM (u 2016. godini ostvaren rast od 5% ili 266 milijuna KM), dok je udjel blago smanjen sa 48,7% na 48,5% i sa 30. 9. 2017. iznosili su 6,3 milijarde KM.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 9. 2017., struktura kredita stanovništvu po namjeni je skoro ista kao na kraju 2016. godine: udjel kredita za financiranje potrošnih dobara[6] iznosi 81%, udjel stambenih kredita iznosi 17%, a s preostalih 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su, kao i na kraju 2016. godine, stanovništvu 61%, a privatnim poduzećima 45% ukupnih kredita danih ovim sektorima.

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 53,7% ili sedam milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6,9 milijardi KM ili 99%, CHF: 76 milijuna KM ili 1%), krediti u domaćoj valuti 45,9% ili 5,9 milijardi KM, a najmanji udjel od samo 0,4% ili 48 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 43 milijuna KM ili 91%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 76 milijuna KM ima udjel od 0,6% u ukupnom kreditnom portfelju i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu (na kraju 2016. godine 0,9%).

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je u stvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

-u 000 KM-

Tablica 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	**31.12.2015.**			**31.12.2016.**			**30.9.2017.**			**INDEKS**	
	Klasif. aktiva	**Udjel %**	**OKR PKG**	**Klasif. aktiva**	**Udjel %**	**OKR PKG**	**Klasif. aktiva**	**Udjel %**	**OKR PKG**		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	12.316.066	82,9	246.321	13.166.182	84,0	263.324	14.312.066	85,5	285.220	107	109
B	950.153	6,4	76.023	982.398	6,3	77.167	1.017.906	6,0	81.010	103	104
C	301.862	2,0	75.796	224.335	1,4	58.086	200.168	1,1	51.824	74	89
D	426.025	2,9	252.682	423.766	2,7	253.348	329.587	1,9	195.840	99	78
E	856.707	5,8	856.701	881.786	5,6	881.787	928.220	5,5	928.214	103	105
Rizična ak. (A-E)	14.850.813	100,0	1.507.523	15.678.467	100,0	1.533.712	16.736.872	100,0	1.542.108	106	107
Klasificirana (B-E)	2.534.747	17,1	1.261.202	2.512.285	16,0	1.270.389	2.475.881	14,8	1.256.888	99	99
Nekvalitetna (C-E)	1.584.594	10,7	1.185.179	1.529.887	9,8	1.193.221	1.457.975	8,7	1.175.878	97	95
Nerizična akt.[21]	6.797.824			7.175.607			7.556.595			106	105
UKUPNO (rizična i nerizična)	21.648.637			22.854.074			24.293.467			106	106

Prvi pokazatelj i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Sa 30. 9. 2017. dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, što je manje za 2% ili 22 milijuna KM u odnosu na kraj prethodne godine.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da su u 2017. godini ključni pokazatelji kvalitete aktive nastavili s trendom blagog poboljšanja, najvećim dijelom zbog utjecaja kreditnog rasta. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno sedam banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a pet banaka ima pokazatelje udjela nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 30. 9. 2017. iznosila 2,5 milijardi KM, a nekvalitetna 1,5 milijardi KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je smanjena za neznatnih 1% ili 36 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini pad od 1% ili 22 milijuna KM). Kategorija B je povećana za 4% ili 35 milijuna KM. Nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 5% ili 72 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, s napomenom da trajni otpis aktive za devet mjeseci 2017. godine iznosi 71 milijun KM (u 2016. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 3% ili 55 milijuna KM).

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirana u rizičnoj aktivi iznosi 14,8%, a smanjenje za 1,2 postotna boda u odnosu na kraj 2016. godine je isključivo rezultat rasta rizične aktive od 7% ili 1,1 milijardu KM.

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 8,7%, što je niže za 1,1 postotni bod u odnosu na kraj 2016. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 6%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti klasificirani kao nekvalitetna aktiva.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

[21] Stavke aktive koje se, u skladu s člankom 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasificiraju i stavke na koje se, u skladu s čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Tablica 25: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama													
Kategorija klasifikacije	31.12.2016.						30.9.2017.						
	Stanovništvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Udjel	Stanovništvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Udjel	INDEKS
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.319.385	89,1	4.744.319	75,3	10.063.704	82,0	5.647.746	89,8	5.125.847	76,9	10.773.593	83,2	107
B	161.278	2,7	600.184	9,7	770.462	6,3	162.415	2,6	652.545	9,8	814.960	6,3	106
C	61.962	1,0	149.040	2,4	211.002	1,7	61.985	1,0	128.229	1,9	190.214	1,5	90
D	77.142	1,3	329.597	5,2	406.739	3,3	50.421	0,8	266.647	4,0	317.068	2,4	78
E	352.307	5,9	466.014	7,4	818.321	6,7	362.477	5,8	495.338	7,4	857.815	6,6	105
UKUPNO	5.972.074	100,0	6.298.154	100,0	12.270.228	100,0	6.285.044	100,0	6.668.606	100,0	12.953.650	100,0	106
Klas. kred. B-E	652.689	10,9	1.553.835	24,7	2.206.524	18,0	637.298	10,1	1.542.759	23,1	2.180.057	16,8	99
Nekv. kred C-E	491.411	8,2	944.651	15,0	1.436.062	11,7	474.883	7,6	890.214	13,3	1.365.097	10,5	95
		48,7		51,3		100,0		48,5		51,5			
Udjel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,6		70,4		100,0		29,2		70,8		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,2		65,8		100,0		34,8		65,2		100,0	
Kategorija B		20,9		79,1		100,0		19,9		80,1		100,0	

Pokazatelji kvalitete kredita su u tri kvartala 2017. godine blago poboljšani, udjel klasificiranih kredita je smanjen na razinu od 16,8% (-1,2 postotna boda), zbog rasta ukupnih kredita, dok su klasificirani krediti smanjeni za 1% ili 26 milijuna KM. Klasificirani krediti oba sektora su smanjeni: stanovništva za 2% ili 15 milijuna KM, a pravnih osoba za 1% ili 11 milijuna KM.

Trend pada udjela nekvalitetnih kredita, kao ključnog pokazatelja kvalitete kredita, od posljednjeg kvartala 2014. godine, nastavljen je i u 2017. godini i u promatranom razdoblju 2017. godine smanjen je sa 11,7% na 10,5%, kao rezultat kreditnog rasta od 6% ili 683 milijuna KM i smanjenja ukupnih nekvalitetnih kredita za 5% ili 71 milijun KM, s napomenom da je trajni otpis iznosio 69 milijuna KM.

Nekvalitetni krediti pravnih osoba su smanjeni za 6% ili 54 milijuna KM, a stanovništva za 3% ili 16 milijuna KM, u odnosu na kraj 2016. godine.

Grafikon 18: Klasificirani krediti

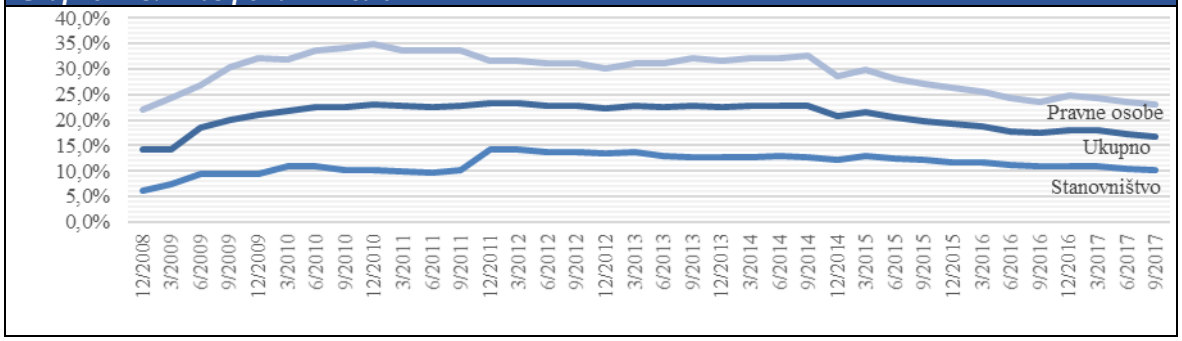

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 6,7 milijardi KM, sa 30. 9. 2017. u kategorije B do E klasificirano je i dalje visokih 23,1% ili 1,5 milijardi KM, što je smanjenje za 1,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini udjel je smanjen za istih 1,6 postotnih bodova), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 6,3 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 637 milijuna KM ili 10,1%, što je smanjenje za 0,8 postotnih bodova u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini udjel je također smanjen za 0,8 postotnih bodova).

Grafikon 19: Nekvalitetni krediti

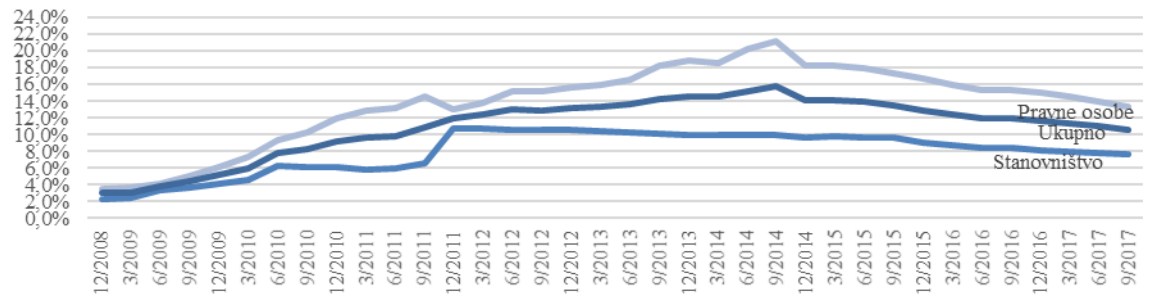

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita, na pravne osobe se odnosi 65%, a na stanovništvo 35% (31. 12. 2016.: pravne osobe 66%, stanovništvo 34%). U tri kvartala 2017. godine udjel nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih osoba je smanjen, kao rezultat već ranije navedenih faktora: smanjenja nekvalitetnih kredita i stanovništva (za 3% ili 16 milijuna KM) i pravnih osoba (6% ili 54 milijuna KM), kao i kreditnog rasta (stanovništva: 5% ili 313 milijuna KM i pravnih osoba 6% ili 370 milijuna KM). Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 13,3% ili 890 milijuna KM, što je za 1,7 postotni bod manje nego na kraju 2016. godine (u 2016. godini udjel je smanjen također za 1,7 postotnih bodova). Za sektor stanovništva pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita je 7,6% ili 475 milijuna KM, što je za 0,6 postotnih bodova manje (u 2016. godini udjel smanjen za 0,8 postotnih bodova).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da kreditni portfelj pravnih osoba ima lošijiu kvalitetu od sektora stanovništva, posebno pokazatelj udjela klasificiranih kredita, što je rezultat stanja u realnom sektoru, odnosno u gospodarstvu i ukupnoj ekonomiji u BiH.

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tablica 26: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2016.				30.9.2017.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti prav. osob. za:										
Poljoprivredu (AGR)	143.318	1,2	24.461	17,1	200.937	1,6	33.881	16,9	140	139
Proizvodnju (IND)	1.792.572	14,6	328.438	18,3	1.895.354	14,6	298.728	15,8	106	91
Građevinarstvo (CON)	443.523	3,6	78.173	17,6	433.219	3,3	77.176	17,8	98	99
Trgovinu (TRD)	2.398.752	19,5	313.660	13,1	2.538.643	19,6	315.966	12,4	106	101
Ugostiteljstvo (HTR)	239.322	2,0	16.182	6,8	246.645	1,9	11.728	4,8	103	72
Ostalo[22]	1.280.667	10,4	183.737	14,3	1.353.808	10,5	152.735	11,3	106	83
UKUPNO 1.	**6.298.154**	**51,3**	**944.651**	**15,0**	**6.668.606**	**51,5**	**890.214**	**13,3**	**106**	**94**
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.795.884	39,1	310.215	6,5	5.120.216	39,5	324.382	6,3	107	105
Stambenu izgradnju	1.051.760	8,6	155.825	14,8	1.055.632	8,2	131.376	12,4	100	84
Obavljanje djelatn. (obrtnici)	124.430	1,0	25.371	20,4	109.196	0,8	19.125	17,5	88	75
UKUPNO 2.	**5.972.074**	**48,7**	**491.411**	**8,2**	**6.285.044**	**48,5**	**474.883**	**7,6**	**105**	**97**
UKUPNO (1. +2.)	**12.270.228**	**100**	**1.436.062**	**11,7**	**12.953.650**	**100**	**1.365.097**	**10,5**	**106**	**95**

Najveći udjel u ukupnim kreditima, kod pravnih osoba imaju sektori trgovine 19,6% i proizvodnje 14,6%, a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju 39,5% i stambeni krediti 8,2%

[22] Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); financijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

(31. 12. 2016.: pravne osobe: trgovina 19,5% i proizvodnja 14,6%, stanovništvo: opća potrošnja 39,1% i stambeni krediti 8,6%).

Pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita posebno je visok u sektoru građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nizak udjel od svega 3,3%, iznosi 17,8%, s rastom od 0,2 postotna boda (u 2016. godini udjel smanjen za visokih 9,1 postotni bod). Također, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanji udjel od 1,6%, nekvalitetni krediti imaju značajan udjel od 16,9%, koji je manji za 0,2 postotna boda u odnosu na kraj prethodne godine.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,6%) i proizvodnje (14,6%). Razina kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,9 milijardi KM je za prva tri kvartala 2017. godine povećan za 6% ili 103 milijuna KM, a nekvalitetni krediti su smanjeni za 9% ili 30 milijuna KM, odnosno na 299 milijuna KM, a udjel je, iako smanjen za 2,5 postotnih bodova, i dalje na visokoj razini od 15,8% (u 2016. godini pad od 7% ili 24 milijuna KM, a udjel je smanjen za 2,9 procentnih poena, odnosno na 18,3%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine za tri kvartala 2017. godine povećano je za 6% ili 140 milijuna KM, odnosno na razinu od 2,5 milijardi KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora povećani su za 1% ili dva milijuna KM, sa 30. 9. 2017. iznosili su 316 milijuna KM, a udjel je smanjen za 0,7 postotnih bodova, odnosno na 12,4% (u 2016. godini ostvaren je rast od 3% ili 10 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 13,2% na 13,1%), što je bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveći udjel od 39,5% u ukupnim kreditima. Za tri kvartala 2017. godine zabilježen je rast ovih kredita od 7% ili 324 milijuna KM, dok su krediti obrtnicima smanjeni za 12% ili 15 milijuna KM, a stambeni krediti zadržani na istoj razini. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 17,5% (na kraju 2016. godine 20,4%), imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 0,8% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 12,4% imaju stambeni krediti (na kraju 2016. godine 14,8%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniži udjel nekvalitetnih kredita od 6,3% (na kraju 2016. godine 6,5%).

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u %)						INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.			
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	246.321	16,3	263.324	17,2	285.220	18,5	107	108
B	76.023	5,0	77.167	5,0	81.010	5,2	102	105
C	75.796	5,0	58.086	3,8	51.824	3,4	77	89
D	252.682	16,7	253.348	16,5	195.840	12,7	100	77
E	856.701	57,0	881.787	57,5	928.214	60,2	103	105
UKUPNO	**1.507.523**	**100,0**	**1.533.712**	**100,0**	**1.542.108**	**100,0**	**102**	**101**

Grafikon 20: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka

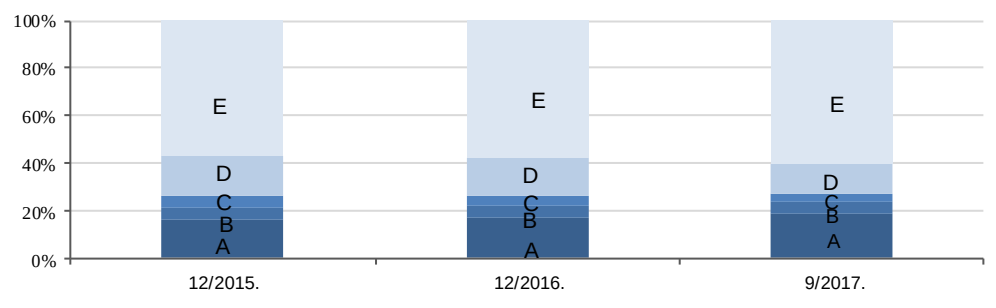

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2016. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 1%

ili osam milijuna KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 8% ili 22 milijuna KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su manje za 1% ili 13 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rezerve za B kategoriju su veće za 5% ili četiri milijuna KM i iznose 81 milijun KM, a rezerve za nekvalitetnu aktivu su smanjene za 1% ili 17 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,2 milijarde KM, kao rezultat promjena, odnosno migracije stavki iz C u D, odnosno iz D u E kategoriju, te značajnog otpisa stavki u E kategoriji. Zbog navedenog, rezerve za C kategoriju su smanjene za 11% ili šest milijuna KM, za D kategoriju za 23% ili 57 milijuna KM, dok su rezerve za E kategoriju povećane za 5% ili 46 milijuna KM.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 7,5% i manji je za 0,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2016. godine.

Sa 30. 9. 2017. banke su, kao i na kraju 2016. godine, prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 26%, D kategoriju 60% i E 100%.[23]

U skladu sa MRS/MSFI, banke su obvezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajući ispravci vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu s internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 28: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

OPIS	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u %)				INDEKS
	31.12.2016.		30.9.2017.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	**15.678.467**	**100,0%**	**16.736.872**	**100,0%**	107
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	**1.601.022**	10,2%	**1.508.839**	9,0%	94
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.574.439		1.493.344		95
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	26.583		15.495		58
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	**14.077.445**	89,8%	**15.228.033**	91,0%	108
1.1 UKUPNI ISPRAVCI VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	**1.294.471**	**100,0%**	**1.287.160**	**100,0%**	99
a) Ispravci vrijednosti za default	**1.118.894**	86,4%	**1.087.088**	84,5%	97
a.1. Ispravci vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	1.102.461		1.078.178		98
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	16.433		8.910		54
b) Ispravci vrijednosti za performing assets (IBNR[24])	175.577	13,6%	200.072	15,5%	114
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	**12.270.228**	**100,0%**	**12.953.650**	**100%**	106
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.518.811	12,4%	1.434.199	11,1%	94
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	10.751.417	87,6%	11.519.451	88,9%	107
2.1. ISPRAVAK VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	**1.193.721**	**100,0%**	**1.189.022**	**100,0%**	100
a) Ispravak vrijednosti kredita u defaultu	1.055.454	88,4%	1.033.339	86,9%	98
b) Ispravak vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	138.267	11,6%	155.683	13,1%	113
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	**69,9%**		**72,0%**		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	**1,2%**		**1,3%**		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravcima vrijednosti	**8,3%**		**7,7%**		

Krediti u statusu neizmirenja obaveza (default) u tri kvartala 2017. godine su smanjeni za 6% ili 85 milijuna KM (u 2016. godini smanjeni za 5% ili 87 milijuna KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 5% ili 71 milijun KM u odnosu na kraj 2016. godine. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjen za 1,3 postotna boda i iznosi 11,1%, a nekvalitetnih kredita 10,5%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivi je smanjen za 1,2 postotna boda i iznosi 9%.

[23] Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

[24] IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravcima vrijednosti je neznatno povećana i iznosi 72% (na kraju 2016. godine 69,9%), zbog većeg pada defaulta (6% ili 92 milijuna KM), u odnosu na pad ispravaka vrijednosti (3% ili 32 milijuna KM). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je blago povećana i iznosi 80,7% (na kraju 2016. godine 78%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je povećana za 0,1 postotni bod i iznosi 1,3%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravcima vrijednosti smanjena i iznosi 7,7% (na kraju 2016. godine 8,3%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 9,8% na 9,2%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 6. 2014. donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama[25].

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovici 2014. godine, odobrile moratorij na kreditne obveze u iznosu od 34 milijuna KM. Sa 30. 9. 2017. stanje navedenih kredita iznosi dva milijuna KM, od čega se skoro sve odnosi na pravne osobe.

Također, sukladno navedenoj Odluci, banke su u drugoj polovici 2014. godine odobrile restrukturiranje kreditnih obveza u ukupnom iznosu od 39 milijuna KM. Sa 30. 9. 2017. stanje restrukturiranih kredita iznosi 28 milijuna KM, od čega se na pravne osobe odnosi 26 milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM. Restrukturirani krediti obuhvaćaju i kredite s moratorijem nakon isteka moratorija.

Krediti odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 9. 2017. imaju veoma nizak udjel: moratorij 0,01% i restrukturiranje 0,21%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u FBIH sa 30. 9. 2017., od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.199.940, 821 kreditnu partiju su otplaćivali jamci (935 jemaca). Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,18% i 0,07%.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA.

Udjel nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 10% (12/16: 10,8%), a kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (pravnih i fizičkih osoba) 24%, kao i na kraju 2016. godine, što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora

[25] "Službene novine FBiH", br. 55/14.

sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njezinog daljnjeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njezinog značaja i kvalitete rada.

Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan, posebno što isto značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravodobno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, sukladno Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i pratiti njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 29: Transakcije s povezanim osobama

OPIS	DANI KREDITI[26]			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima s više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	89.014	126.956	128.419	143	101
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	446	581	540	130	93
Upravi banke	3.023	2.516	2.798	83	111
UKUPNO	**92.483**	**130.053**	**131.757**	**141**	**101**
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	9.326	7.227	9.426	77	130

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za neznatnih 1%, a potencijalne obveze su povećane za 30%, zbog povećanja izloženosti kod jedne banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika na razini sustava niska. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u bankama u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

[26] Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2017. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat - dobit u iznosu od 232 milijuna KM, što je za 36% ili 61 milijun KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a za 14% ili 29 milijuna KM više od ostvarene dobiti (prije poreza) u 2016. godini. Pozitivan efekt na financijski rezultat sustava (78 milijuna KM) posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod osam banaka koje su pozitivno poslovale i u istom razdoblju prošle godine (efekt 33 milijuna KM, od čega se samo na dvije banke odnosi 22 milijuna KM kao rezultat jednokratnih prihoda), ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala s gubitkom (efekt 43 milijuna KM), te efekt zbog pripajanja kod jedne banke. S druge strane, negativan efekt od 16 milijuna KM je najvećim dijelom rezultat ostvarene manje dobiti kod pet banaka (efekat 14 milijuna KM), te ostvarenog većeg gubitka kod jedne banke. Promatrano u odnosu na isto razdoblje prošle godine, broj banaka je smanjen za jednu banku i iznosi 15.

Ostvarenje boljeg financijskog rezultata u odnosu na isto razdoblje prošle godine, rezultat je rasta ukupnog prihoda podržanog značajnim rastom operativnih prihoda (najvećim dijelom jednokratnih prihoda i naknada za izvršene usluge), uz prisutan rast i neto kamatnog prihoda (uglavnom kao posljedica značajnog smanjenja kamatnih rashoda), uz istodobno blago smanjenje nekamatnih rashoda.

Pozitivan financijski rezultat od 235 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 12% ili 25 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od tri milijuna KM iskazan je kod jedne banke i isti je manji (92%) u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 30: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak

OPIS	30.9.2015.		30.9.2016.		30.9.2017.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-7.088	2	-39.935	3	-3.239	1
Dobit	180.998	15	210.170	13	234.784	14
Ukupno	**173.910**	**17**	**170.235**	**16**	**231.545**	**15**

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (235 milijuna KM) 66% ili 155 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se gubitak od tri milijuna KM odnosi samo na jednu banku. Analitički podaci pokazuju da ukupno devet banaka ima bolji financijski rezultat (za 76 milijuna KM), dok šest banaka ima lošiji rezultat (za 16 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenata koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana, najvećim dijelom po osnovi povećanih prihoda od naknada za izvršene usluge (kod velikih banaka), smanjenja kamatnih rashoda, povremenih jednokratnih prihoda i pod visokim je utjecajem oscilatornih kretanja troškova ispravaka vrijednosti.

Međutim, cijeniti profitabilnost samo kroz razinu ostvarenog financijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaknuti kreditni rizik i promjene u nivou i trendu kredita u defaultu, odnosno loših i nenaplativih plasmana. Treba istaknuti kako je krajem 2015. godine i u 2016. godini došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita, s prisutnim trendom smanjenja i u 2017. godini, prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa, a što je u korelaciji s kretanjem troškova ispravaka vrijednosti, s napomenom da je to bio najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje financijskog rezultata u većini banaka nakon implementacije MRS 39 i 37 (nakon 31.12.2011.). Navedeno, kao i

rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravkama vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravci vrijednosti kod jednog broja banaka još uvijek podcijenjeni i nisu na adekvatnoj razini.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 764 milijuna KM, što je povećanje u odnosu na isto razdoblje prošle godine od 8% ili 54 milijuna KM, većim dijelom kao rezultat povećanja operativnih prihoda. Ukupni nekamatni rashodi iznose 533 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prošle godine blago su smanjeni (1% ili osam milijuna KM).

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita (kod većine banaka) za 8%, kao i činjenice da je rast loših kredita zaustavljen s blagim padom i u 2017. godini (uglavnom po osnovi otpisa), smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imalo je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda na kredite. Ukupni kamatni prihodi iznose 565 milijuna KM, s neznatnim rastom u odnosu na usporedno razdoblje (+0,3%) i smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 79,3% na 73,9%. Najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima, koji su na razini od 501 milijun KM i s neznatnim padom od 0,3% ili dva milijuna KM, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih aktivnih kamatnih stopa na kredite za promatrano razdoblje sa 5,71% na 5,27% i padom udjela u ukupnom prihodu sa 70,7% na 65,6% (većim dijelom zbog rasta ukupnog prihoda).

Već dulje razdoblje prisutan trend pada kamatnih rashoda nastavljen je i u 2017. godini. Kamatni rashodi su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine imali stopu pada od 9% ili 12 milijuna KM, s napomenom da je razuina kamatnih prihoda ostala približno ista (+0,3% ili dva milijuna KM). Kamatni rashodi iznose 114 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 17,7% na 14,9%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaknuti da su kamatni rashodi po depozitima, i pored rasta prosječnih kamatonosnih depozita za 7,3%, smanjeni za 12% ili 14 milijuna KM, što je rezultat strukture depozitne osnove, odnosno većeg udjela depozita koji nose nižu kamatnu stopu, ali i politike kamatnih stopa banaka i kontinuiranog smanjenja kamatnih stopa na depozite, što je u konačnici rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 1,50% na 1,22%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama i dalje bilježe pad, u odnosu na isto razdoblje prošle godine smanjeni su 9% ili cca jedan milijun KM, s niskim udjelom u ukupnom prihodu od samo 1%.

Neto kamatni prihod iznosi 452 milijuna KM, povećan je za 3% ili 14 milijuna KM, uglavnom kao rezultat pada kamatnih rashoda (-9%), s udjelom u strukturi ukupnog prihoda od 59,1%.

Operativni prihodi iznose 313 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 15% ili 40 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi rasta ostalih operativnih prihoda od 22 milijuna KM (od čega se na jednokratni prihod kod jedne Banke odnosi 10 milijuna KM), a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda je povećan sa 38,4% na 40,9%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel imaju naknade za izvršene usluge, s nastavljenim trendom rasta od 9% ili 17 milijuna KM. Može se zaključiti da banke smanjenje ili neznatan rast kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 533 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine su blago smanjeni, za 1% ili osam milijuna KM, što je neto efekt značajnog povećanja poslovnih i izravnih rashoda (12% ili 16 milijuna KM) i smanjenja operativnih rashoda (6 % ili 24 milijuna KM). Istodobno, njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 76% na 69,7%. Troškovi ispravaka vrijednosti iznose 71 milijun KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine povećani su za 7% ili pet milijuna KM (na što je i pored rasta troškova ispravaka kod većine banaka, značajan utjecaj imalo smanjenje troškova ispravki vrijednosti kod jedne banke u iznosu od 14 milijuna KM po osnovi naplate potraživanja iz kolaterala), dok je udjel u strukturi ukupnog prihoda zadržan na istoj razini i iznosi 9,3%.

U strukturi operativnih rashoda, koji iznose 378 milijuna KM ili 49,4% ukupnog prihoda, troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka, blago su povećani (1%) i iznose 183 milijuna KM ili 24% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive su povećani 3% i iznose 112 milijuna KM, dok su ostali operativni troškovi smanjeni za 26% ili 30 milijuna KM (od čega se 89% smanjenja odnosi na jednu banku). Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova

poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tablica 31: Struktura ukupni prihoda

Struktura ukupnih prihoda	30.9.2015.		30.9.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	1.065	0,1	1.185	0,2	1.886	0,2	111	159
Krediti i poslovi lesinga	515.294	62,2	502.582	60,1	501.082	57,1	98	100
Ostali prihodi od kamata	55.964	6,8	59.592	7,1	62.307	7,1	106	105
UKUPNO	**572.323**	**69,1**	**563.359**	**67,4**	**565.275**	**64,4**	**98**	**100**
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	187.459	22,7	206.479	24,7	224.170	25,5	110	109
Prihodi iz posl. s devizama	36.716	4,4	38.580	4,6	39.298	4,5	105	102
Ostali operativni prihodi	31.674	3,8	27.835	3,3	49.390	5,6	88	177
UKUPNO	**255.849**	**30,9**	**272.894**	**32,6**	**312.858**	**35,6**	**107**	**115**
UKUPNI PRIHODI (I + II)	**828.172**	**100,0**	**836.253**	**100,0**	**878.133**	**100,0**	**101**	**105**

Grafikon 21: Struktura ukupnih prihoda

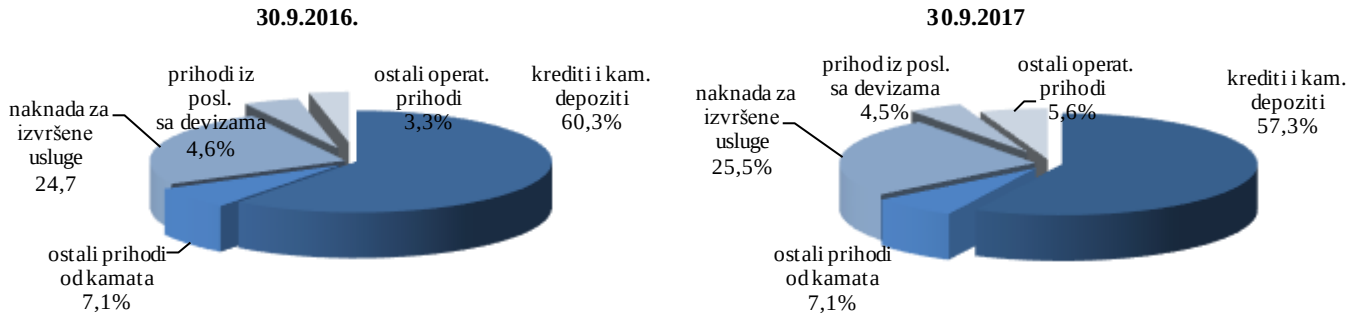

- u 000 KM-

Tablica 32: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.9.2015.		30.9.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)/	9 (6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	130.556	20,0	108.927	16,4	95.361	14,8	83	88
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	11.401	1,7	8.854	1,3	8.036	1,2	78	91
Ostali rashodi od kamata	7.213	1,1	7.775	1,2	10.258	1,6	108	132
UKUPNO	**149.170**	**22,8**	**125.556**	**18,9**	**113.655**	**17,6**	**84**	**91**
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	78.303	12,0	66.237	9,9	71.044	11,0	85	107
Troškovi plaća i doprinosa	181.956	27,8	180.480	27,1	183.178	28,3	99	101
Troškovi posl.prostora i amortizacija	107.437	16,4	109.094	16,4	111.975	17,3	102	103
Ostali poslovni i izravni troškovi	63.570	9,7	72.274	10,8	84.112	13,0	114	116
Ostali operativni troškovi	73.788	11,3	112.377	16,9	82.624	12,8	152	74
UKUPNO	**505.054**	**77,2**	**540.462**	**81,1**	**532.933**	**82,4**	**107**	**99**
UKUPNI RASHODI (I + II)	**654.224**	**100,0**	**666.018**	**100,0**	**646.588**	**100,0**	**102**	**97**

Grafikon 22: Struktura ukupnih rashoda

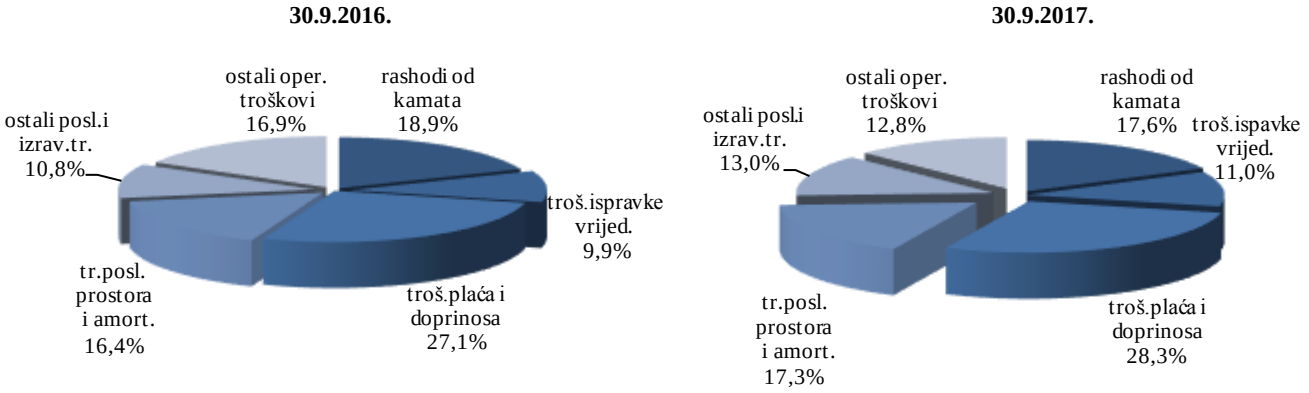

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tablica 33: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima

KOEFICIJENTI	30.9.2015.	30.9.2016.	30.9.2017.
Dobit na prosječnu aktivu	1,1	1,0	1,2
Dobit na prosječni ukupni kapital	6,9	6,4	8,2
Dobit na prosječni dionički kapital	13,8	14,8	19,0
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,6	2,5	2,4
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,6	1,6	1,7
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,2	4,1	4,0
Poslovni i direktni rashodi[27]/prosječna aktiva	0,9	0,8	0,8
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,2	2,3	2,0
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,1	3,1	2,8

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, zbog značajno većeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, uz istodobno manji rast prosječne aktive i dioničkog kapitala, ROAA (zarada na prosječnu aktivu) je povećana sa 1% na 1,2%, dok ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) bilježi povećanje sa 14,8% na 19%. Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4%), zadržana je na približno istoj razini, kao i većina ostalih pokazatelja. Pokazatelj operativni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu i pokazatelj nekamatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu su poboljšani zbog smanjenja rashoda (isključivo smanjenja ostalih operativnih troškova) uz istodobni porast prosječne aktive.

Profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) daljnje kretanje i trend u kvaliteti aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajući povrat na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

[27] U rashode su uključeni troškovi ispravaka vrijednosti.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope[28] za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju FBiH, kao i na organizacijske dijelove banaka iz Republike Srpske koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom[29].

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2015. godine, lipanj, rujan i prosinac 2016. godine, te lipanj i rujan 2017. godine.

Tablica 34: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	12/2015.		06/2016.		09/2016.		12/2016.		06/2017.		09/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	4,89	5,35	4,15	4,58	3,89	4,23	3,69	4,03	3,25	3,53	3,07	3,32
1.1. Gospodarstvu	4,84	5,25	4,08	4,42	3,92	4,21	3,61	3,90	3,18	3,40	2,99	3,19
1.2. Stanovništvu	8,21	11,74	8,05	14,68	8,25	15,0	9,6	15,16	7,94	14,51	8,57	15,76
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	6,18	7,06	5,93	6,93	5,88	6,94	5,60	6,46	5,32	6,30	5,28	6,44
2.1. Gospodarstvu	5,31	5,67	4,66	4,97	4,93	5,31	4,86	5,18	4,09	4,33	4,19	4,70
2.2. Stanovništvu	7,10	8,55	7,15	8,82	7,02	8,78	6,55	8,10	6,31	7,89	6,21	7,90
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	5,51	6,17	5,01	5,72	4,76	5,42	4,51	5,07	4,14	4,74	3,98	4,61
3.1. Gospodarstvu	4,99	5,38	4,26	4,59	4,18	4,48	3,98	4,28	3,41	3,64	3,28	3,54
3.2. Stanovništvu	7,13	8,64	7,17	8,98	7,05	8,96	6,65	8,32	6,35	8,05	6,27	8,09

Grafikon 23: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite po ročnosti

[28] Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine FBiH", br. 48/12-pročišćeni tekst i 23/14).
[29] Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

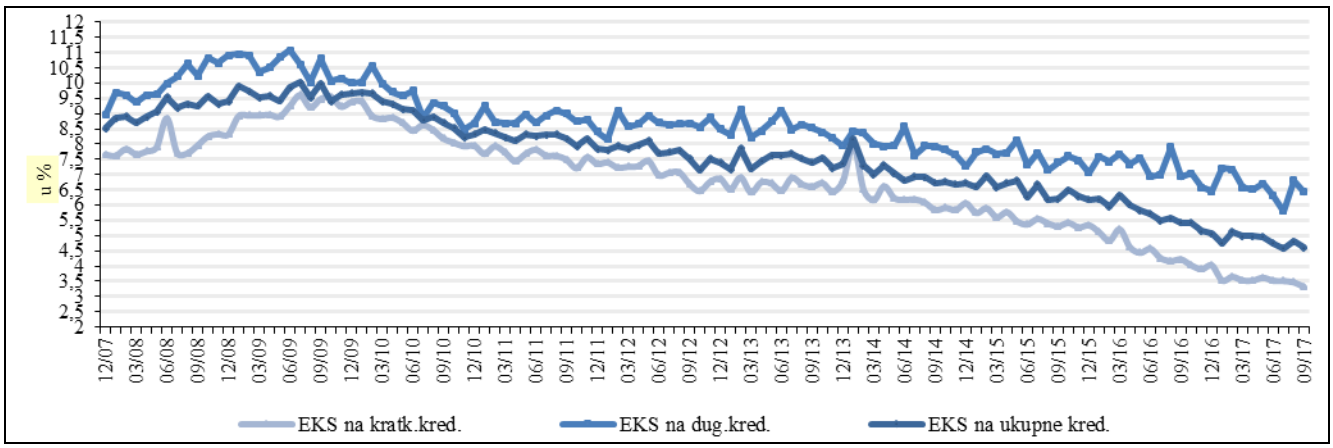

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U rujnu 2017. godine, ponderirana EKS na kredite je iznosi 4,61%, s prisutnim oscilacijama unutar 0,54 postotna boda u prva tri kvartala 2017. godine, s najvišom stopom zabilježenom u veljači od 5,13%, a najnižom u lipnju od 4,59%.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u septembru 2017. godine iznosila je 3,32%, što je za 0,71 postotni bod niže u odnosu na prosinac 2016. godine, te s prisutnim oscilacijama unutar 0,34 postotna boda. Ponderirana EKS na dugoročne kredite je iznosila 6,44%, neznatno je niža u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine kada je iznosila 6,46%, s izraženijim oscilacijama u promatranom razdoblju (unutar 1,4 postotna boda).

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvo i stanovništvu[30], u promatranom razdoblju 2017. godine su se uglavnom kretale u istom smjeru. Kamatne stope gospodarstvu su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, dok su ponderirane EKS stanovništvu generalno također bile na nižoj razini u odnosu na prethodnu godinu, što je prezentirano u sljedećem grafikonu.

Grafikon 24: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite gospodarstvu i stanovništvu

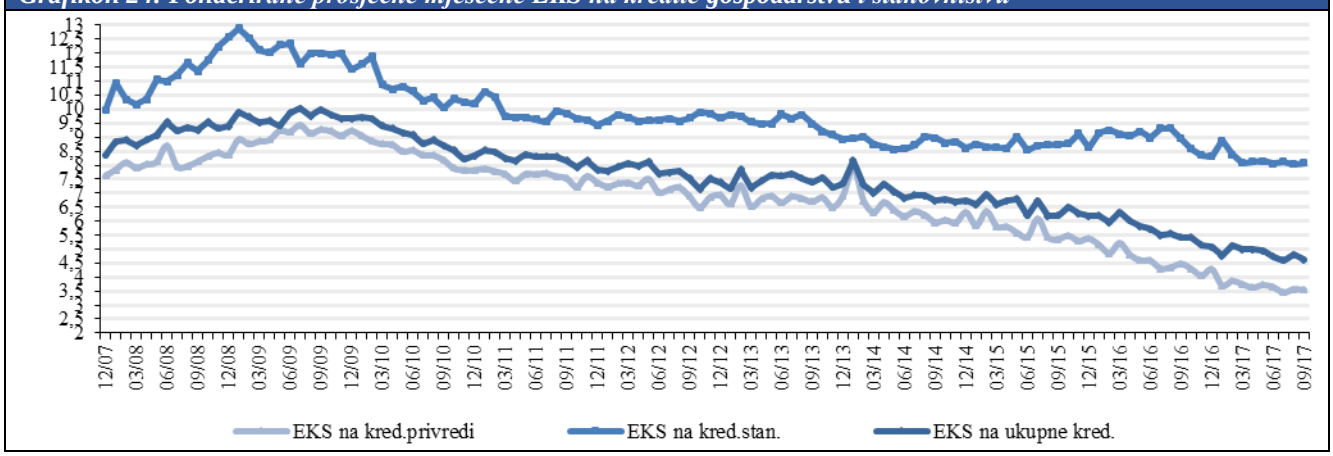

Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u rujnu 2017. godine je iznosila 3,54% (12/2016: 4,28%). Kod dugoročnih kredita gospodarstva zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,18% na 4,70%, a kod EKS na kratkoročne kredite zabilježeno je smanjenje sa 3,90% na 3,19%.

EKS na kredite plasirane stanovništvu u rujnu 2017. godine iznosila je 8,09%, što je bilo za 0,23 postotna boda manje u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine. EKS na kratkoročne kredite

[30] Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

plasirane ovom sektoru je, s razine iz prosinca 2016. godine od 15,16% povećana na 15,76%. EKS na dugoročne kredite stanovništva bilježi niski pad, te je u rujnu 2017. godine iznosila 7,90% što je za 0,2 postotna boda manje u odnosu na prosinac 2016. godine.

Promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderiranih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjoj razuini, primarno kod gospodarstva, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u 2016. godini (iako su nominalne kamatne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), a u prva tri kvartala 2017. godine evidentan je blagi pad, a što se vidi u sljedećoj tablici.

Tablica 35: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjoj razini

OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		Tri kvartala 2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,01	4,41	3,32	3,58
1.1. Gospodarstvu	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	3,96	4,28	3,26	3,46
1.2. Stanovništvu	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	8,07	13,91	8,37	15,46
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,08	7,14	5,81	6,90
2.1. Gospodarstvu	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,91	5,23	4,55	4,86
2.2. Stanovništvu	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,10	8,79	6,65	8,21
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	4,94	5,64	4,36	4,96
3.1. Gospodarstvu	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,22	4,54	3,55	3,77
3.2. Stanovništvu	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,13	8,95	6,68	8,35

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 36: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	12/2015.		06/2016.		09/2016.		12/2016.		06/2017.		09/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	0,34	0,35	0,36	0,36	0,33	0,33	0,29	0,29	0,29	0,29	0,72	0,72
1.1. do tri mjeseca	0,21	0,21	0,25	0,25	0,28	0,28	0,26	0,26	0,22	0,23	0,84	0,84
1.2. do jedne godine	1,18	1,25	0,72	0,76	0,66	0,67	0,58	0,58	0,57	0,58	0,62	0,62
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	1,92	2,01	1,81	1,85	1,79	1,80	1,64	1,66	1,41	1,44	1,17	1,18
2.1. do tri godine	1,67	1,68	1,65	1,70	1,43	1,44	1,43	1,45	1,35	1,38	0,98	0,99
2.2. preko tri godine	2,46	2,72	2,23	2,21	2,51	2,52	2,25	2,26	1,72	1,74	1,78	1,79
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	0,92	0,96	0,90	0,92	0,89	0,89	0,66	0,67	0,74	0,76	0,96	0,97

Grafikon 25: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

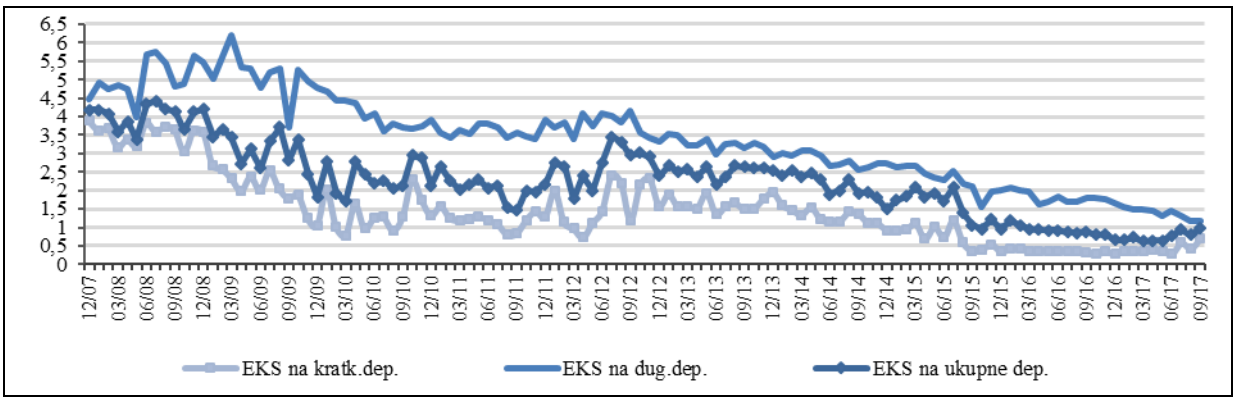

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderirana EKS na ukupne oročene depozite je u rujnu 2017. godine iznosila 0,97%, što je za 0,30 postotnih bodova više u odnosu na rujan 2016. godine. Ponderirana EKS na kratkoročne depozite je iznosila 0,72%, što je za 0,43 postotna boda više od razine iz prosinca 2016. godine. Navedena stopa od 0,72% ujedno je i najviša zabilježena stopa kod kratkoročnih depozita u prva tri kvartala 2017. godine, dok je najniža zabilježena u lipnju 2017. godine od 0,29%. Ponderirana EKS na dugoročne depozite bilježi oscilacije unutar 0,39 postotnih bodova i iznosi 1,18%, što predstavlja najnižu zabilježenu stopu tijekom prva tri kvartala 2017. godine, dok je najviša zabilježena u siječnju 2017. godine od 1,57%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po razdobljima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi rast od 0,58 postotnih bodova i iznosi 0,84%, a navedeni rast posljedica je rasta ponderirane EKS kod depozita banaka i drugih financijskih organizacija. S druge strane, kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine ne bilježe značajnije oscilacije i iznosi 0,62% (12/2016: 0,58%).

Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 0,99%, što predstavlja smanjenje od 0,46 postotnih bodova u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u rujnu 2017. godine iznosi 1,79% što predstavlja smanjenje od 0,47 postotnih bodova promatrano u odnosu na prosinac 2016. godine kada je ista iznosila 2,26%.

Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,37 postotnih bodova u odnosu na rujan 2016. godine i u rujnu 2017. godine je iznosila 1,15%. Kod gospodarstva, prosječna EKS u rujnu 2017. godine je iznosila 0,76% što je za 0,56 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2016. godine.

Ukoliko se analizira kretanje ponderiranih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjoj razini, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne oscilacije, na neznatno višoj razini nego u 2016. godini, a što se može vidjeti u tablici u nastavku.

Tablica 37: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjoj razini

OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		Tri kvartala 2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,35	0,35	0,39	0,39
1.1. do tri mjeseca	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,27	0,27	0,36	0,36
1.2. do jedne godine	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,68	0,69	0,53	0,54
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,78	1,80	1,36	1,38
2.1. do tri godine	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,59	1,62	1,24	1,26
2.2. preko tri godine	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,33	2,34	1,79	1,83

3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,88	0,89	0,72	0,72

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 38: Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	12/2015.		06/2016.		09/2016.		12/2016.		06/2017.		09/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	7,81	8,01	7,26	7,45	7,16	7,35	7,01	7,22	6,66	6,89	6,71	6,97
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,09	0,09	0,08	0,08	0,07	0,07	0,05	0,05	0,03	0,03	0,03	0,03

Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u rujnu 2017. godine iznosila je 6,97% (smanjenje za 0,25 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2016. godine), a na depozite po viđenju 0,03%, što je neznatno manje od razine iz prosinca 2016. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njezinu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njezine solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga, treba istaknuti i da je međuovisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u FBIH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u FBIH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u FBiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor financiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Također, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obveza prema stranim financijskim institucijama-kreditorima, što je također dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor financiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza. S obzirom na visoku korelaciju kreditnog rizika, kao dominantnog rizika u poslovanju banaka, i rizika likvidnosti, jedan od najvažnijih faktora koji utječu na poziciju likvidnosti banaka je sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski krediti zajedno s kamatama vraćaju sukladno rokovima dospijeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospijeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 9. 2017. najveći udjel od 76,9% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove[31]) s udjelom od 5,7%. Uzeti krediti su s duljim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već dulje vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija[32], s prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta udjela dugoročnih depozita u razdoblju 2011.-2013. godine, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje, koje je nastavljeno u 2016. i 2017. godini.

- u 000 KM-

Tablica 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju	6.645.840	50,8	7.727.481	54,5	8.621.360	57,2	116	112
Do 3 mjeseca	266.464	2,0	272.799	1,9	286.572	1,9	102	105
Do 1 godine	679.876	5,2	538.344	3,8	561.516	3,7	79	104
1. Ukupno kratkoročni	7.592.180	58,0	8.538.624	60,2	9.469.448	62,8	112	111
Do 3 godine	3.502.798	26,7	3.546.491	25,0	3.552.669	23,6	101	100
Preko 3 godine	2.004.005	15,3	2.091.159	14,8	2.040.341	13,6	104	98
2. Ukupno dugoročni	5.506.803	42,0	5.637.650	39,8	5.593.010	37,2	102	99
UKUPNO (1 + 2)	**13.098.983**	**100,0**	**14.176.274**	**100,0**	**15.062.458**	**100,0**	**108**	**106**

Ukupni depoziti su, u odnosu na kraj 2016. godine, viši za 6% ili 886 milijuna KM, s blagim promjenama u sektorskoj strukturi, što je rezultat rasta depozita gotovo svih sektora (nominalno najviše vladinih institucija za 21% ili 254 milijuna KM, privatnih poduzeća za 11% ili 244 milijuna KM, javnih poduzeća za 17% ili 172 milijuna KM, te stanovništva za 2% ili 152 milijuna KM), izuzev depozita bankarskih institucija koji su niži za 8% ili 50 milijuna KM. Depoziti stanovništva, s udjelom od 55,1%, su najveći sektorski izvor financiranja banaka u FBiH.

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u 2016. godini udjel kratkoročnih depozita je povećan sa 58,0% na 60,2%, a udjel dugoročnih depozita smanjen sa 42,0% na 39,8%. Trend pogoršanja nastavljen je i u prva tri kvartala 2017. godine, kada je udjel kratkoročnih depozita povećan na 62,8% (+2,6 postotnih bodova).

[31] Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.
[32] Prema preostalom dospijeću.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 11% ili 931 milijun KM, kao posljedica rasta depozita svih sektora: privatnih poduzeća za 257 milijuna KM, vladinih institucija za 249 milijuna KM, stanovništva za 196 milijuna KM, javnih poduzeća za 103 milijuna KM, nebankarskih instutucija za 64 milijuna KM, te neprofitnih organizacija za 43 milijuna KM. Dugoročni depoziti su niži za 1% ili 47 milijuna KM, kao posljedica smanjenja depozita preko tri godine za 2,4% ili 51 milijun KM, najvećim dijelom po osnovi smanjenja depozita bankarskih institucija za 34 milijuna KM i stanovništva za 22 milijuna KM, dok su depoziti do tri godine viši za 0,2% ili šest milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi povećanja depozita javnih poduzeća za 75 milijuna KM, te istodobno smanjenje depozita stanovništva za 56 milijuna KM. Treba istaknuti da je kod dugoročnih depozita dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva, s neznatno nižim udjelom od 68,9% (-0,2 postotna boda) i javnih poduzeća s povećanim udjelom sa 9,8% na 11,1%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 69,4% (-1,7 postotnih bodova) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih poduzeća 16,1% (+2,1 postotni bod). U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 68,0% (+2,2 postotna boda) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već dulje vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju udjel od 10,8% (na kraju 2016. godine 12,2%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

- u 000 KM-

Tablica 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.9.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	6.852.863	52,3	7.961.438	56,1	8.752.343	58,1	116	110
7- 90 dana	770.687	5,9	690.281	4,9	723.459	4,8	90	105
91 dan do jedne godine	2.080.342	15,9	1.982.775	14,0	2.090.669	13,9	95	105
1. Ukupno kratkoročni	9.703.892	74,1	10.633.494	75,0	11.566.471	76,8	110	109
Do 5 godina	3.190.290	24,3	3.344.169	23,6	3.350.032	22,2	105	100
Preko 5 godina	204.801	1,6	197.611	1,4	145.955	1,0	96	74
2. Ukupno dugoročni	3.395.091	25,9	3.542.780	25,0	3.495.987	23,2	104	99
UKUPNO (1 + 2)	**13.098.983**	**100,0**	**14.176.274**	**100,0**	**15.062.458**	**100,0**	**108**	**106**

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 76,8%, a trend blagog pogoršanja iz 2016. godine nastavljen je i u 2017. godini. U odnosu na kraj 2016. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 9% ili 933 milijuna KM, s povećanjem udjela za 1,8 postotnih bodova, dok je kod dugoročnih depozita zabilježeno smanjenje od 1% ili 47 milijuna KM, uz smanjenje udjela u ukupnim depozitima sa 25,0% na 23,2%. Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,8% dugoročnih depozita i 22,2% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita s preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 milijuna KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 milijuna KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 4% ili 7,2 milijuna KM, dok u prvih devet mjeseci 2017. godine smanjenje iznosi 26% ili 52 milijuna KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,6 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 9. 2017., 2,1 milijarda KM ili 37,5% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u FBIH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je

u lipnju 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti[33]. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uvjeta i suglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje s duljim rokovima dospijeća. Sa 30. 9. 2017. šest banaka, nakon dobivene suglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (476 milijuna KM). Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a već su evidentni pozitivni efekti.

Međutim, određeni stupanj supervizorske zabrinutosti je prisutan zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana sukladno propisanim minimalnim limitima.

-u 000 KM-

Tablica 41: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.09.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	1.186.501	10,2	1.191.510	9,7	1.169.813	9,0	100	98
Kratkoročni krediti	2.283.316	19,7	2.378.849	19,4	2.538.087	19,6	104	107
Dugoročni krediti	8.140.927	70,1	8.699.869	70,9	9.245.750	71,4	107	106
UKUPNO KREDITI	**11.610.744**	**100,0**	**12.270.228**	**100,0**	**12.953.650**	**100,0**	**106**	**106**

U tri kvartala 2017. godine dugoročni krediti su povećani za 6% ili 546 milijuna KM, iznosili su 9,2 milijarde KM, kratkoročni krediti su veći za 7% ili 159 milijuna KM, iznosili su 2,5 milijardi KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,2 milijarde KM, blago su niža (-2% ili 21 milijun KM), s napomenom da je trajni otpis iznosio 69 milijuna KM. U strukturi dospjelih potraživanja 64,7% se odnosi na privatna poduzeća, 33,2% na stanovništvo i 2,1% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 87,3% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preoduzećima na dugoročne se odnosi 54,6%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udjel od 66,2% što je za 0,6 postotnih bodova niže u odnosu na kraj 2016. godine, s ostvarenim rastom od 6% ili 683 milijuna KM u prva tri kvartala 2017. godine. Novčana sredstva su viša za 10% ili 544 milijuna KM, s nešto višim udjelom od 29,4% (+1,1 postotni bod) u odnosu na kraj 2016. godine.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici.

- u % -

Tabela 42: Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.
1	2	3	4
Likvidna sredstva[34] / ukupna aktiva	28,4	28,4	29,5
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	48,4	47,1	47,5

[33]Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

[34] Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	70,0	71,9	73,7
Krediti / depoziti i uzeti krediti[35]	82,9	81,7	80,7
Krediti / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi[36]	82,2	81,0	80,1

Sa 30. 9. 2017. pokazatelji su blago poboljšani u odnosu na kraj 2016. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je sa 30. 9. 2017. poboljšan na 80,7% (-1,0 postotni bodov), zbog rasta depozita i uzetih kredita. Kod osam banaka pokazatelj je viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2017. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH[37]. Obvezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 10% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tablica 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum

	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos		
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	4.592.752	4.921.452	5.506.913	107	112
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	4.310.524	4.532.844	5.307.421	105	117
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	7.358.839	8.413.922	9.329.840	114	111
4.Iznos obveze:					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	735.884	841.392	932.984	114	111
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	367.942	420.696	466.492	114	111
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	3.856.868	4.080.060	4.573.929	106	112
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.942.582	4.112.148	4.840.929	104	118

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospijeća ukupne financijske aktive[38] i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2016.

[35] Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.
[36] Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.
[37] U „Sl. glasniku BiH“, br. 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade CB BiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. srpnja 2016.
[38] Financijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

Grafikon 25: Ročna usklađenost financijske aktive i obaveza sa 30.9.2017.

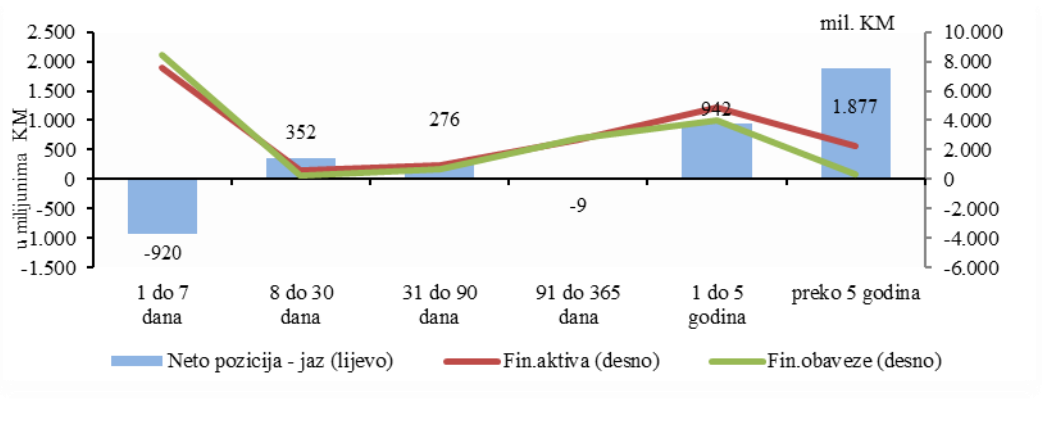

Sa 30. 9. 2017. kratkoročna financijska aktiva banaka u iznosu od 11,9 milijardi KM bila je za 300 milijuna KM manja od kratkoročnih obveza, što je dovelo do neznatnog pada koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obveza sa 99,6% na 97,5%.

Kratkoročna financijska aktiva je povećana za 7,1%, a kratkoročne financijske obveze za 9,5%. U okviru kratkoročne financijske aktive najveće povećanje od 10,4% ili 543 milijuna KM zabilježeno je kod novčanih sredstava i kod neto kredita za 5,8% ili 257 milijuna KM, dok je smanjenje zabilježeno kod novčanih pozajmica (plasmana) drugim bankama. Financijska aktiva preostalog roka dospijeća preko jedne godine je povećana za 6,2% ili 415 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 6,5% ili 431 milijun KM.

Obveze s rokom dospijeća do jedne godine (12,2 milijarde KM) su povećane za 9,5% ili 1,1 milijardu KM, s najvećim promjenama u sljedećim stavkama: povećanje depozita za 8,8% ili 934 milijuna KM, te obveza po uzetim kreditima za 45,9% ili 106 milijuna KM. Obveze s rokom dospijeća preko jedne godine (4,3 milijarde KM) bilježe blago smanjenje od 0,2% ili 10 milijuna KM.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeća stavki financijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana[39].

- u 000 KM -

Tablica 44: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana

Opis	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos		
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1- 30 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.878.280	7.515.361	8.147.543	109	108
2. iznos financijskih obveza	7.037.944	7.909.801	8.715.003	112	110
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-159.664	-394.440	-567.460	N/a	N/a
Obračun izvršenja propisane obveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	97,7%	95,0%	93,5%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	12,7%	10,0%	8,5%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	7.750.227	8.384.767	9.122.804	108	109
2. iznos financijskih obveza	7.621.496	8.476.151	9.414.173	111	111
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	128.731	-91.384	-291.369	N/a	N/a
Obračun izvršenja propisane obveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	101,7%	98,9%	96,9%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		

[39] Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost financijske aktive i obveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijeća do 90 dana u plasmane s rokom dospijeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijeća do 180 dana u plasmane s rokom dospijeća do 180 dana.

Više (+) ili manje (-) = a - b	21,7%	18,9%	16,9%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	8.735.123	9.387.062	10.132.609	107	108
2. iznos financijskih obveza	8.365.780	9.263.730	10.203.927	111	110
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	369.343	123.332	-71.318	33	N/a
Obračun izvršenja propisane obveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	104,4%	101,3%	99,3%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	29,4%	26,3%	25,3%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 9. 2017. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

Grafikon 26: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana

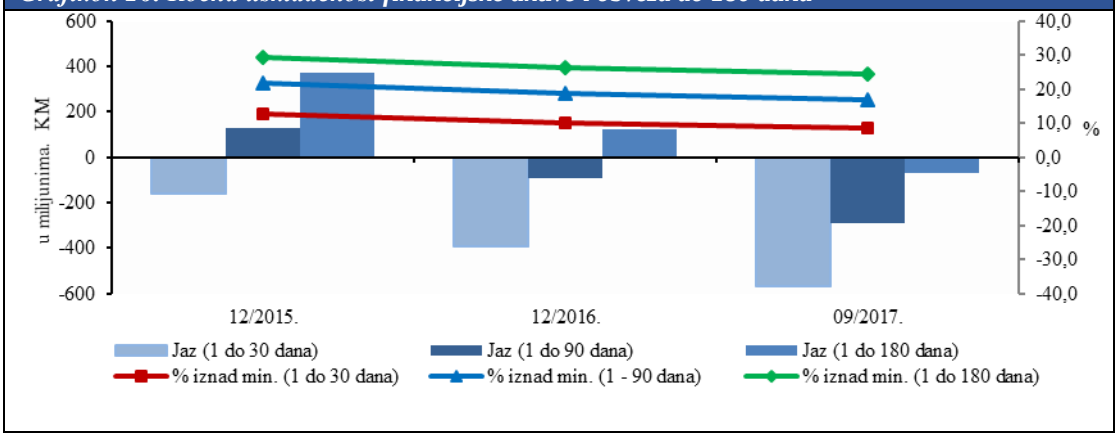

Sa 30. 9. 2017. financijska aktiva u sva tri intervala bila je manja od financijskih obveza, zbog većeg rasta financijskih obveza, prvenstveno depozita i obveza po uzetim kreditima, od rasta financijske aktive (najviše novčanih sredstava, neto kredita i aktive za trgovinu).

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2016. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 8,5%, u drugom za 16,9% i u trećem intervalu za 24,3%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti financijske aktive i obveza u razdoblju svibanj - rujan 2017. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Grafikon 27: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana po razdobljima

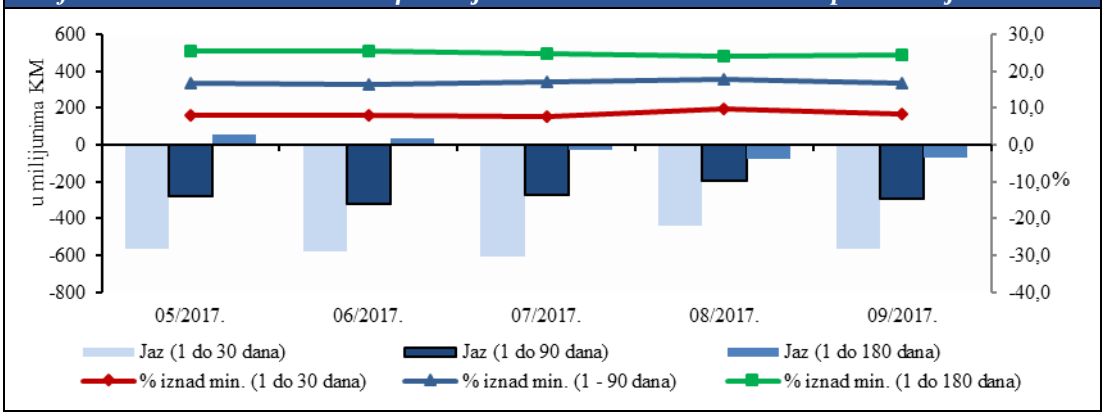

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u FBIH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom (slabiji priljev likvidnih sredstava vezano za probleme oko naplativosti kredita), a imajući u vidu i druge važne faktore (loša ročna struktura depozita, otplata

dospjelih kreditnih obveza i znatno manje zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti), potrebno je istaknuti da upravljanje i nadziranje rizika likvidnosti i dalje treba biti u fokusu u bankama, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka[40] kojom se propisuju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke[41].

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcionira kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 9. 2017. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosio je 11,4% ili 2,2 milijarde KM (na kraju 2016. godine 10,4% ili 1,9 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 38,1% ili 7,4 milijarde KM (na kraju 2016. godine 38,8% ili 7,1 milijardu KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milijunima KM-

Tablica 45: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno) [42]

Opis	31.12.2016.				30.9.2017.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. Financijska aktiva										

[40] "Službene novine FBiH", br. 48/12 – Pročišćeni tekst.

[41] Člankom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

[42] Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

1. Novčana sredstva	830	10,7	1.324	15,7	1.261	15,6	1.670	19,3	152	126
2. Krediti	24	0,3	25	0,3	15	0,2	16	0,2	61	63
3.Krediti s val. klauzulom	6.323	81,5	6.350	75,4	6.204	77,0	6.221	72,0	98	98
4. Ostalo	417	5,4	561	6,7	396	4,9	553	6,4	95	98
5. Ostala fin.akt. s val.kl.	165	2,1	165	1,9	184	2,3	184	2,1	112	111
Ukupno (1+2+3+4)	7.759	100,0	8.425	100,0	8.060	100,0	8.644	100,0	104	103
II. Financijske obveze										
1. Depoziti	5.535	72,8	6.186	74,9	5.681	71,9	6.322	73,8	103	102
2. Uzeti krediti	763	10,0	763	9,2	937	11,9	937	11,0	123	123
3.Dep. i kred. s val.klauz.	1.135	14,9	1.135	13,7	1.101	13,9	1.101	12,9	97	97
4.ostalo	174	2,3	180	2,2	186	2,3	193	2,3	107	107
Ukupno (1+2+3+4)	7.607	100,0	8.264	100,0	7.905	100,0	8.553	100,0	104	103
III. Izvanbilanca										
1.Aktiva	78		96		44		126			
2.Pasiva	203		222		269		280			
IV. Pozicija										
Duga (iznos)	27		35							
%	1,3%		1,7%							
Kratka					70		63			
%					3,2%		2,9%			
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	28,7%		28,3%		26,8%		27,1%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi[43] dominantno je udjel EURO od 74,7%, (31. 12. 2016. godine 66,6%), uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,3 milijarde KM na 1,7 milijardi KM. Udjel EURO u obvezama od 91% je na približno istoj razini (31. 12. 2016. godine 90,8%), uz rast nominalnog iznosa za 332 milijuna KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (krediti i ostala financijska aktiva) i obveza[44], koji je posebno značajan u aktivi (74% ili 6,4 milijarde KM), što je na približno istoj razini kao i na kraju 2016. godine (77,3% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 26% ili 2,2 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 19,3% ili 1,7 milijardi KM i ostale valute 6,6% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2016. godine ostale stavke u EURO imale su udjel od 15,1% ili 1,3 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (11,8 milijardi KM), cca 53% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,7%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,6 milijardi KM) najveći udjel od 79,6% ili 6,8 milijardi KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2016. godine udjel obveza u EURO bio je 78,3% ili 6,5 milijardi KM). Udjel i iznos indeksiranih obveza u posljednjih pet godina (s iznimkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 milijuna KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milijun KM, što je bilo udjel od 8%, na razinu od 1,1 milijardu KM i udjel od 12,9% sa 30. 9. 2017. Rast indeksiranih obveza (skoro sve se odnosi na depozite) uvjetovan je, s jedne strane, odljevom depozita i kreditnih obveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Posmatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u 2017. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 9. 2017. dugu deviznu poziciju imalo je osam banaka, a sedam banaka imalo je kratku poziciju. Na razini sustava iskazana je kratka devizna pozicija od 2,9% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 27,1 postotni bod manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, iznosila je 3,2% što je za 26,8 postotnih bodova manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile manje od financijskih obveza (neto kratka pozicija).

[43] Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, financijska aktiva se do 31.12.2011. iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se s prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjenja stavki financijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011., iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obveze.

[44] U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (krediti) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dopuštena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te dnevno upravljati ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provedbe reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava FBIH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih načela i praksi za njihov, naročito u uvjetima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najvišu moguću razinu u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo FBIH u narednom razdoblju će:

- nastaviti s aktivnostima izgradnje regulatornog okvira, pripreme i usvajanja značajnog broja novih podzakonskih akata sukladno novom Zakonu o bankama i Zakonu o Agenciji za bankarstvo i usvojenoj Strategiji i godišnjem planu na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji;
- izvršiti reorganizaciju Agencije za bankarstvo sukladno novom Zakonu o Agenciji za bankarstvo FBIH i uspostaviti unutarnju organizacijsku jedinicu za obavljanje poslova restrukturiranja banaka i pripremiti i usvojiti podzakonske akte koji se odnose na restrukturiranje banaka;
- otpočeti s projektom pripreme i uvođenja SREP-a (Supervizorski pregled i proces procjene) kao dugogodišnjeg (tri godine) projekta jačanja i unapređenja supervizije u skladu s novim regulatornim okvirom;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankovnog sustava u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacije mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i financijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,

- nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
- pregledati i redovito ažurirati plan za izvanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
- nastaviti s razvojem i primjenom „Sustava ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
- nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žiranata,
- uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBIH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- nastaviti suradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjene informacija u nadzoru banaka, te s međunarodnim financijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
- unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnošću podataka i sl.), organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;

- nastaviti s unapređenjem suradnje kroz potpisivanje novih Sporazuma o suradnji s ostalim institucijama u Bosni i Hercegovini, koje su uključene u oblasti supervizije, spremnosti na krizne situacije i upravljanje istim i nadzor sistemskog rizika: Agencijom za bankarstvo Republike Srpske, Agencijom za osiguranje depozita BiH, Centralnom bankom Bosne i Hercegovine i državnim i entitetskim ministarstvima financija;
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav, kao bitan preduvjet za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije banaka.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2015-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016.-2018. godina (ERP BiH 2016-2018.);
- realizaciji obveza preuzetih Pismom namjere koje su Vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om;
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za financijski i bankarski sektor, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na primjeni novog Zakona o bankama;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- primjena Zakona o računovodstvu i reviziji FBIH i kontrola primjene MRS i MSFI;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma izvansudskog restrukturiranja dugova gospodarskih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- povećanje opsega kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te obrani od utjecaja posljedica krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- unapređenju sustava upravljanja rizicima i sustava ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfelja i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sustava unutarnjih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- usklađivanje s novim Zakonom o bankama i podzakonskim aktima donesenim na temelju njega;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žiranata;
- aktivno sudjelovanje u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca i financijskoj konsolidaciji gospodarskih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-12-01/17.
Sarajevo, 29. 11. 2017.

PRILOG 1.....Osnovni podaci o bankama u FBiH

PRILOG 2.....Bilanca stanja banaka u FBiH po shemi FBA

PRILOG 3.....Pregled aktive, kredita, depozita i financijskog rezultata banaka u FBiH

PRILOG 4 .....Izvješće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u FBiH

PRILOG 5.....Račun dobiti i gubitka banaka u FBiH po shemi FBA

PRILOG 6.....Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u FBiH

PRILOG 7.....Podaci o zaposlenim u bankama u FBiH

PRILOG 1

Osnovni podaci o bankama u FBiH
30. 9. 2017.

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg solidarnosti br. 12	033/755-867, 755-755 fax: 755-790	SANELA PAŠIĆ
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25	033/586-870, fax: 586-880	SAMIR MUSTAFIĆ
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a	033/497-555, 497-500 fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax: 037/772-416	HASAN PORČIĆ
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1	033/720-300, fax:035/302-802	LIDIJA ŽIGIĆ
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA

9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/954-702, fax:263-832	EDIN KARABEG
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7	033/280-300, fax:280-230	Predsj. uprave SANEL KUSTURICA
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:356-227	DALIBOR ĆUBELA
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
14.	VAKUFSKA BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13	033/280-100, fax: 663-399	DAMIR SOKOLOVIĆ
15.	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/955-000, fax: 525-701	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCA

-u 000 KM-

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.857.483	5.204.564	5.748.122
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	1.058.837	2.418.582	2.532.233
1b	Kamatonosni računi depozita	3.798.646	2.785.982	3.215.889
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	882.829	1.075.588	1.087.527
3.	Plasmani drugim bankama	78.420	96.569	63.168
4.	Krediti, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	11.610.744	12.270.228	12.953.650
4a	Krediti	10.424.207	11.078.689	11.674.809
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	36	29	109.028
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	1.186.501	1.191.510	1.169.813
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća	167.377	150.575	130.585
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	482.817	488.711	469.632
7.	Ostale nekretnine	34.077	42.266	54.708
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	22.114	22.999	19.905
9.	Ostala aktiva	265.171	282.742	301.062
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.239.307	1.252.208	1.247.796
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.181.736	1.193.721	1.189.022
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	57.571	58.487	58.774

11.	**UKUPNA AKTIVA**	**17.161.725**	**18.382.034**	**19.580.563**
	O B V E Z E			
12.	Depoziti	13.098.983	14.176.274	15.062.458
12a	Kamatonosni depoziti	9.935.353	10.312.971	10.706.170
12b	Nekamatonosni depoziti	3.163.630	3.863.303	4.356.288
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
15.	Obveze prema vladi	0	0	0
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	904.050	848.001	982.282
16a	s preostalim rokom dospijeća do jedne godine	161.356	231.260	337.517
16b	s preostalim rokom dospijeća preko jedne godine	742.694	616.741	644.765
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	119.835	119.678	129.336
18.	Ostale obveze	468.719	529.811	514.332
19.	**UKUPNE OBVEZE**	**14.591.737**	**15.673.914**	**16.688.558**
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.709	8.828	14.828
21.	Obične dionice	1.155.783	1.207.049	1.210.961
22.	Emisioni ažio	132.667	138.786	137.290
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	132.579	138.698	137.202
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	836.609	864.475	981.647
24.	Tačajne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	117.486	173.248	231.545
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	**UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)**	**2.569.988**	**2.708.120**	**2.892.005**
28.	**UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)**	**17.161.725**	**18.382.034**	**19.580.563**
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	**713.765**	**718.625**	**703.014**
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	**17.875.490**	**19.100.659**	**20.283.577**

PRILOG 3

PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA BANAKA U FBIH na dan 30.9.2017.

R. br.	BANKA	Aktiva		Krediti		Depoziti		Financijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	855.847	4,4%	598.277	4,6%	607.004	4,0%	5.493
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	454.063	2,3%	308.256	2,4%	366.452	2,4%	2.053
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	850.912	4,3%	623.448	4,8%	590.036	3,9%	6.210
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	1.834.383	9,4%	1.297.736	10,0%	1.327.463	8,8%	21.175
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	94.751	0,5%	50.702	0,4%	65.346	0,4%	1.412
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	1.034.209	5,3%	735.338	5,7%	843.027	5,6%	12.601
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	390.443	2,0%	278.375	2,1%	276.819	1,8%	997
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	405.545	2,1%	327.101	2,5%	227.578	1,5%	-3.239

9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	4.025.141	20,6%	2.369.052	18,3%	3.272.212	21,7%	70.406
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	1.312.155	6,7%	955.366	7,4%	1.063.179	7,1%	5.743
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.301.452	6,6%	976.403	7,5%	1.037.939	6,9%	13.761
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	5.074.257	25,9%	3.284.531	25,4%	3.888.768	25,8%	84.168
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	677.421	3,5%	157.217	1,2%	604.436	4,0%	6.988
14.	VAKUFSKA BANKA d.d. - SARAJEVO	325.558	1,7%	216.933	1,7%	278.979	1,9%	825
15.	ZIRAATBANK BH d.d.- SARAJEVO	944.426	4,8%	774.915	6,0%	613.220	4,1%	2.952
	UKUPNO	**19.580.563**	**100,0%**	**12.953.650**	**100,0%**	**15.062.458**	**100,0%**	**231.545**

-u 000 KM-

PRILOG 4

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI na dan 30. 9. 2017.

– KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE –

-u 000 KM-

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
l.	Kratkoročni krediti	2.300.129	221.788	2.567	8.202	3.254	2.535.940
2.	Dugoročni krediti	8.364.682	569.922	176.032	82.795	19.496	9.212.927
3.	Ostali plasmani	201.928	547	43	51	2.064	204.633
4.	Obračunata kamata i naknada	36.547	4.085	1.578	4.373	23.658	70.241
5.	Dospjela potraživanja	73.812	23.232	11.614	226.035	805.010	1.139.703
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama		19		36	30.055	30.110
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	693.527	3.596	836	992	43.905	742.856
8.	**UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)**	**11.670.625**	**823.189**	**192.670**	**322.484**	**927.442**	**13.936.410**
9.	**OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI**	**230.412**	**68.567**	**49.636**	**191.841**	**927.436**	**1.467.892**
10.	**ISPRAVAK VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE**	**160.347**	**48.340**	**75.421**	**178.659**	**785.029**	**1.247.796**

11.	**POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI**	**127.256**	**46.302**	**11.326**	**50.113**	**142.006**	**377.003**
12.	**FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI**	**87.197**	**33.249**	**20.011**	**79.253**	**59.189**	**278.899**
13.	**NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERVI IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI**						**206.255**
14.	**BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)**						**6.891.949**
15.	**UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)**						**20.828.359**

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	4.268.008
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	1.193.773
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	499.845
14.d	Stečena financijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	6.308
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	23.679
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	92.716
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBIH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	807.620
	UKUPNO pozicija 14	**6.891.949**
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	150.049

PRILOG 4A

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI na dan 30. 9. 2017.

– KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI –

-u 000 KM-

R. br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	378.968	38.005	6.218	245	90	423.526
2.	Činidbene garancije	608.659	65.269	414	6.689	430	681.461
3.	Nepokriveni akreditivi	42.381	326				42.707
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.750.167	91.075	418	169	219	1.842.048
5.	Ostale potencijalne obveze banke	11.315	42	448		39	11.844
6.	**UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke**	**2.791.490**	**194.717**	**7.498**	**7.103**	**778**	**3.001.586**
7.	**OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA**	**54.808**	**12.443**	**2.188**	**3.999**	**778**	**74.216**
8.	**REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE**	**29.416**	**1.586**	**3.413**	**4.552**	**397**	**39.364**

9.	**POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA**	**32.484**	**11.235**	**267**	**1.222**	**383**	**45.591**
10.	**FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL.STAVKAMA**	**24.403**	**10.318**	**622**	**1.340**	**152**	**36.835**
11.	**NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERVI IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA**						**13.072**
12.	**IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU**						**463.522**
13.	**UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE**						**3.465.108**
6a.	**Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom**						**51.075**
6b.	**Iznos odobrenih, a neiskorištenih kredita s klauzulom o bezuvjetnom otkazivanju**						**682.802**

PRILOG 5

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

- u 000 KM-

R.br		O P I S	30.9.2015.	30.9.2016.	30.9.2017.
1.		**PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA**			
	a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
	1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	1.065	1.185	1.886
	2)	Plasmani drugim bankama	1.352	1.543	1.062
	3)	Krediti i poslovi leasinga	515.294	502.582	501.082
	4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća	4.971	3.926	2.450
	5)	Vlasnički vrijednosni papiri	49	37	812
	6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	2	2	2
	7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	49.590	54.084	57.981
	8)	**UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI**	**572.323**	**563.359**	**565.275**
	b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
	1)	Depoziti	130.556	108.927	95.361
	2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
	3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
	4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	11.401	8.854	8.036
	5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	6.093	5.435	5.884

6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.120	2.340	4.374
7)	**UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI**	**149.170**	**125.556**	**113.655**
c)	**NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI**	**423.153**	**437.803**	**451.620**
2.	**OPERATIVNI PRIHODI**			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	36.716	38.580	39.298
b)	Naknade po kreditima	5.954	7.087	8.566
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	18.018	17.223	16.238
d)	Naknade za izvršene usluge	163.487	182.169	199.366
e)	Prihod iz poslova trgovanja	132	232	244
f)	Ostali operativni prihodi	31.542	27.603	49.146
g)	**UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)**	**255.849**	**272.894**	**312.858**
3.	**NEKAMATNI RASHODI**			
a)	Poslovni i izravni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obveze i ost.vrijed.usklađ	78.303	66.237	71.044
2)	Ostali poslovni i izravni troškovi	63.570	72.274	84.112
3)	**UKUPNI POSLOVNI I IZRAVNI RASHODI 1) + 2)**	**141.873**	**138.511**	**155.156**
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	181.956	180.480	183.178
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	107.437	109.094	111.975
3)	Ostali operativni troškovi	73.788	112.377	82.624
4)	**UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)**	**363.181**	**401.951**	**377.777**
c)	**UKUPNI NEKAMATNI RASHODI**	**505.054**	**540.462**	**532.933**
4.	**DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA**	**181.036**	**210.170**	**234.784**
5.	**GUBITAK**	**7.088**	**39.935**	**3.239**
6.	**POREZI**	**38**	**0**	**0**
7.	**DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA**	**0**	**0**	**0**
8.	**GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA**	**0**	**0**	**0**
9.	**NETO-DOBIT 4. - 6.**	**180.998**	**210.170**	**234.784**
10.	**NETO-GUBITAK 4. - 6.**	**7.088**	**39.935**	**3.239**
11.	**FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.**	**173.910**	**170.235**	**231.545**

PRILOG 6

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBIH

- AKTIVNA BILANCA -

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.
	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	1.151.971	1.203.237	1.213.149
1.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi uloženih stvari i prava u dionički kapital	12.431	12.431	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	132.667	138.786	137.290
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	163.794	143.166	159.001
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na osnovi odluke skupštine banke	427.706	529.121	585.732
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	122.065	141.073	164.321
1.a.	**UKUPNO (od 1.1 do 1.6)**	**2.010.634**	**2.167.814**	**2.271.924**
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	28.371	16.690	47.879
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	102.108	42.314	3.239
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	102	3.034	3.034
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom	49.837	47.315	45.687

1.11.	Iznos odloženih poreznih sredstava	1.641	1.881	1.812
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promj. fer vrijed. imovine	1.696	1.063	1.353
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	183.755	112.297	103.004
1.	**IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)**	**1.826.879**	**2.055.517**	**2.168.920**
	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	3.090	209	209
2.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi uloženih stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	208.619	170.420	183.582
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promj. fer vrijedn. imovine	9.735	9.741	13.106
2.5.	Iznos dobiti za koju je Agencija izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova	107.918	103.122	107.085
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.422	1.425	1.425
2.	**IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)**	**330.784**	**284.917**	**305.407**
	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih osoba koji prelazi 5% visine Temeljnog kapitala banke	1.007	0	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa Agencije i poslovne politike banke	755	0	0
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne suglasnosti Agencije	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	204.559	200.035	216.767
3.	**IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)**	**206.321**	**200.035**	**216.767**
A.	**IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)**	**1.951.342**	**2.140.399**	**2.257.560**
B.	**RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE**	**11.918.650**	**12.667.026**	**13.646.955**
C.	**POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)**	**976.734**	**1.001.018**	**1.042.691**
D.	**PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)**	**0**	**0**	**0**
E.	**UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)**	**12.895.384**	**13.668.044**	**14.689.646**
F.	**STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)**	**15,1%**	**15,7%**	**15,4%**

- u 000 KM-

PRILOG 7

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA FBIH

R.br.	BANKA	31.12.2015.	31.12.2016.	30.9.2017.
1	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	490	435	417
2	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	125	211	214
3	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	341	371	395
4	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	537	561	571
5	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	77	77	76
6	MOJA BANKA d.d. - SARAJEVO	133		
7	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	424	444	461
8	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	142		
9	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	66	139	153
10	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	248	206	172
11	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	1.355	1.312	1.323

12	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	420	425	440
13	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	471	521	530
14	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	1.208	1.225	1.259
15	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	181	192	192
16	VAKUFSKA BANKA d.d. - SARAJEVO	200	197	175
17	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	265	299	316
	UKUPNO	6.683	6.615	6.694